

(58. 1.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 4 October 1920).

(De vroegere stukken zijn gedrukt onder n°. 469 der Zitting 1918—1919 en n°. 87 der Zitting 1919—1920.)

Algemeene beschouwingen.

§ 1. Ondergeteekende nam met erkentelijkheid kennis van de goede ontvangst, welke het onderhavige wetsontwerp bij de Kamer mocht ontmoeten.

§ 2. Inderdaad is bij de voorbereiding van dit ontwerp niet vooraf het gevoelen gevraagd van de vakcentrales of andere organisaties van arbeiders. Dit scheen ondergeteekende minder noodig, aangezien immers de thans voorgestelde wijzigingen en aanvullingen in hoofdzaak zijn overgenomen uit het thans ingetrokken ontwerp, hetwelk bij Koninklijke Boodschap van 2 Juni 1911 aan de Tweede Kamer werd aangeboden. Over dat ontwerp hebben sinds de indiening de belanghebbenden ruimschoots gelegenheid gehad — en van die gelegenheid is dan ook door verschillende organisaties gebruik gemaakt — hun oordeel aan de Regeering te doen kennen. Van de voorstellen, welke in het vroegere ontwerp niet voorkwamen, als o.a. de uitbreiding van den verzekeringsplicht tot alle bedrijven, het openstellen van de gelegenheid om voor een nieuw beroep te worden opgeleid, mocht worden verwacht, dat zij door de belanghebbende arbeiders met ingenomenheid zouden worden begroet.

§ 3. De bedoeling van het onderhavige wetsontwerp is de tot standkoming te bevorderen van een aantal wijzigingen en aanvullingen der Ongevallenwet 1901, waardoor in sinds lang gebleken leemten en gebreken dier wet wordt voorzien. Zou met de indiening dezer voorstellen worden gewacht tot dat ondergeteekende zijn algemeen plan tot herziening der verzekeringswetten aan de Kamer kan voorleggen, dan zoude, tot schade voor de betrokken arbeiders, de voorziening in de leemten en gebreken der Ongevallenwet 1901 nog geruimen tijd achterwege moeten blijven. Immers bij alle voortvarendheid waarmede ondergeteekende den arbeid dier algeheele herziening hoopt te kunnen aanvatten, zal zoodanige arbeid, waarvan de omvang zeker niet mag worden onderschat, niet binnen een betrekkelijk kort tijdsverloop kunnen worden afgewerkt. Het behoeft wel geen betoog, dat tot die herziening eerst kan worden overgegaan, zoodra de onderscheidene nieuwe verzekeringen tot invoering zijn gekomen en daarmede de werkkraft van ondergeteekende en van de onder zijne bevelen staande

ambtenaren, wier werk op dit gebied ligt, vrij is gekomen voor dezen arbeid.

De ingediende voorstellen leggen overigens niets vast omtrent de toekomstige organisatorische quaesties, zoodat de omstandigheid, dat de Kamer ondergeteekende's plannen in hun geheel thans niet kan overzien, naar zijn oordeel haar niet behoeft te beletten deze voorstellen in behandeling te nemen. De meening dat ondergeteekende zelf, blijkens zijne Nota van Wijziging (stuk 1919—1920, n°. 87), in het onderhavige ontwerp niet trouw zijn gebleven aan de door hem zelf gestelde beperking van het ontwerp, berustte op een misverstand omtrent de strekking van de bij die Nota aangebrachte wijzigingen, aan welke misverstand ondergeteekende echter erkent zelf eenige schuld te hebben. Zoodat de Toelichting op de bovenvermelde Nota van Wijzigingen aangeeft, is het noodzakelijk thans, nu aan de Rijksverzekeringsbank niet slechts de uitvoering der ongevallenverzekering, maar ook die der invaliditeits- en der vrijwillige ouderdomsverzekering is opgedragen, de regelen omtrent de organisatie dier instelling in eene afzonderlijke wet neder te leggen. Blijkens het inmiddels verschenen en bereids door deze Kamer aangenomen wetsontwerp betreffende die organisatie sluit de nieuwe regeling zich in hoofdzaken aan bij die, opgenomen in de artikelen 13—18, 91—95 en 97 der Ongevallenwet 1901, zoodat van een voortuilen op de plannen nopens de organisatie der sociale verzekering derhalve geen sprake is.

§ 4. *Bijslag op de renten.* Dat tengevolge van de prijsstijging van allerlei noodzakelijke levensbenodigdheden de toestand van vele rentetrekken, aan wie naar de voor den oorlog of gedurende de eerste jaren daarvan verdiende loonen renten werden toegekend, zorgelijk is geworden, wordt door ondergeteekende ten volle beaamd. Reeds aanstands moge er echter op worden gewezen, dat de nood der hierbedoelde personen niet zonder voorziening is gebleven. Door het Koninklijk Nationaal Steuncomité is n.l. een regeling getroffen, volgens welke door dat Comité toeslagen worden verleend op de renten, toegekend aan arbeiders, die als gevolg van het hun overkomen ongeval ten minste 60 % van hunne validiteit hebben verloren, alsmede aan weduwen van arbeiders, die ten gevolge van een ongeval zijn overleden, voor zoover die arbeiders en weduwen geacht kunnen worden in noodtoestand te verkeeren. Deze toeslagen, welke over een jaar berekend ongeveer 400 000 gulden bedragen, worden voorloopig nog van wege bedoeld Comité toegekend, terwijl met de Rijksverzekeringsbank besprekingen worden gevoerd om de voortzetting dezer toeslagen te verzekeren.

Van de uitkomsten dier besprekingen zal het afhangen of bepaalde wettelijke maatregelen ter zake van de hier bedoelde toeslagen noodig zullen blijken. In elk geval bestaat er echter naar de meening van ondergeteekende geen reden om aan alle rentetrekken, zonder onderscheid, die vóór zekeren datum in het genot van een rente werden gesteld, een toeslag op die rente te geven. De arbeider, die ter zake van b.v. het verlies van eenige vingers in het genot is gesteld van eene rente van 14% van zijn dagloon, zal in den regel met zijne overgebleven arbeidsgeschiktheid een behoorlijk loon kunnen verdienen. Het geven van een bijslag zou hier derhalve volstrekt overbodig zijn. Wel zullen zich gevallen voordoen, dat personen, aan wie eene rente, berekend naar een gering verlies aan arbeidsgeschiktheid, is toegekend, in noodtoestand verkeeren, doch die betreuwenswaardige toestand is dan niet het gevolg van het ongeval maar van andere omstandigheden, als b.v. den hoogen leeftijd van den betrokkene.

Afkoopbaarheid van renten. Ondergeteekende kan zich geheel aansluiten bij het betoog der leden, die zich tegenstander betoonden van het meer algemeen maken van de mogelijkheid tot afkoop van renten. Aan dat betoog behoeft hij niets toe te voegen.

Geheele of gedeeltelijke ongeschiktheid. Ondergeteekende is bereid aan de bezwaren, welke tegen de bestaande redactie van art. 22 zijn ingebracht, tegemoet te komen door die redactie meer in overeenstemming te brengen met die van art. 72 der Invaliditeitswet. Daarmede wordt dan verkregen, dat, terwijl volgens het bestaande artikel onderzocht moet worden tot welken arbeid de verzekerde met zijne krachten vóór het ongeval en met zijne bekwaamheden nog in staat is, in het vervolg uitsluitend zal mogen worden gelet op arbeid, dien de verzekerde met zijne krachten vóór het ongeval kon verrichten en welke hem, gegeven zijne maatschappelijke positie, naar billijkheid kan worden opgedragen.

Niet elke arbeid zal derhalve volgens de nieuwe redactie in aanmerking mogen komen, zoodat voortaan rekening zal moeten worden gehouden met de maatschappelijke beteekenis van den arbeid, dien de getroffene placht te verrichten.

Verder zou ondergeteekende echter niet willen gaan.

Eene regeling, waarbij voor de beoordeeling van de mate der veroorzaakte arbeidsongeschiktheid uitsluitend beslissend zou zijn de na het ongeval overgebleven geschiktheid tot het verrichten door den verzekerde van zijn gewone werk, gaat te ver. Het valt niet in te zien waarom b.v. de sjouwerman, die ten gevolge van het hem overkomen ongeval ongeschikt is geworden voor loopend werk, doch geschikt is gebleven voor b.v. schoenmakerswerk, dat zittend kan worden verricht, als geheel invalide zou moeten worden beschouwd. Zulk eene regeling zou bovendien, naar de overtuiging van ondergeteekende, voor den betrokken arbeider zelf allerminst een voordeel zijn, daar zij hem immers zoude gewennen aan een ontzenuwend niets doen met al de daaraan verbonden moreele nadeelen, in stede van zijne energie te prikkelen om zijne overgebleven arbeidsgeschiktheid productief aan te wenden.

Ook naar de meening van ondergeteekende behoort eene sociale toepassing der wet zich niet te verliezen in allerlei theoretische constructies. Maar dit brengt geenszins mede, dat de mate van invaliditeit mede zou moeten worden bepaald door de kans om anderen arbeid, waarvoor de getroffene nog geschikt kan worden geacht, te verkrijgen. Daarmede wordt niet bedoeld, dat rekening zou moeten worden gehouden met arbeid, welke hier te lande niet of slechts bij uitzondering wordt verricht, en, voorzover ondergeteekende bekend is, wordt door den Centralen Raad van Beroep dan ook het betrokken artikel niet in dien engen zin uitgelegd. Voldoende behoort te zijn, dat in het algemeen hier te lande aan arbeid, welken de verzekerde nog kan verrichten, behoefte bestaat. Houdt men echter bij de bepaling van de mate van invaliditeit rekening met den toevalligen stand der arbeidsmarkt, dan wordt daarmede het terrein der ongevallenverzekering verlaten en dat der werkloosheidsverzekering betreden. Bovendien zal het in de praktijk in vele gevallen bezwaarlijk zijn vast te stellen of de gedwongen werkloosheid het gevolg is van de door het ongeval verminderde arbeidsgeschiktheid dan wel van de aanwezige economische omstandigheden, waardoor ook geheel validen buiten werk blijven.

Daarom kan ondergeteekende niet medegaan met opneming in de wet van eene bepaling, als die van § 562 der Deutsche wet.

Opzettelijk veroorzaakt ongeval. De opmerking, dat in de Invaliditeitswet het verstoken blijven van een rente uitsluitend beperkt wordt tot den verzekerde zelf, die zich invalide maakt en de weduwe en weezen dan toch rente zullen ontvangen, is naar de meening van ondergeteekende niet geheel juist. De weduwe geniet krachtens art. 81 a der Invaliditeitswet weduwenrente, indien aan een der beide volgende voorwaarden is voldaan:

a. dat haar echtgenoot in het genot was van eene invaliditeits- of ouderdomsrente, hetgeen wat de eerstbedoelde rente betreft, ingevolge art. 79 dier wet niet het geval is, ingeval

de echtgenoot zich opzettelijk invalide heeft gemaakt of laten maken;

b. dat haar echtgenoot 40 premien in rekening kon brengen, in welk geval de invaliditeit van den echtgenoot is uitgeschakeld.

Bovendien zou het toch weinig logisch zijn aan het gezin schadeloosstelling te onthouden gedurende het leven van den werkmán, indien deze opzettelijk het ongeval heeft veroorzaakt, doch op die schadeloosstelling wel recht te geven indien de werkmán tengevolge van het opzettelijk veroorzaakte ongeval overlijdt.

§ 5. Bij deze Memorie is als bijlage gevoegd een tekst der Ongevallenwet 1901 met aanwijzing in dien tekst van de veranderingen, die zullen worden aangebracht door het ontwerp van wet en de mede bij deze Memorie gaande Nadere Nota van Wijzigingen, en voorts het op bladz. 18 van het Voorloopig Verslag bedoelde beredeneerd rapport van den wiskundigen adviseur der bank.

ARTIKELN.

Artikel II. Ontwerp.

Art. 2 der wet. Als algemeene opmerking, welke ook betreft andere artikelen van het ontwerp, moge voorafgaan, dat het onderhavige wetsvoorstel in het bijzonder de strekking heeft in de wet de wijzigingen en aanvullingen te brengen, waarvan de praktijk de wenschelijkheid van eene spoedige totstandkoming heeft aangetoond. Ondergeteekende heeft zich daarom zooveel mogelijk onthouden van het voorstellen van wijzigingen en aanvullingen, welke in verband b.v. met nauwere aansluiting aan stelsel, terminologie, enz. van andere verzekeringswetten aanbeveling zouden verdienen. De bevordering van zoodanige nauwere aansluiting kan beter geschieden bij de uitvoering van het algemeen herzieningsplan.

Daarom zou ondergeteekende er de voorkeur aan geven vooralsnog in art. 2 en in de andere artikelen der wet, waar die benaming wordt gebezigd, de benaming „werkmán” te behouden.

Na de uitspraak van den Centralen Raad van Beroep, d.d. 10 Juni 1920, waarbij werd beslist, dat in het algemeen kinderen, die in het bedrijf hunner ouders werkzaam zijn en daarvoor kost, inwoning, kleeding en zakgeld genieten, niet kunnen geacht worden in loondienst van hunne ouders te verkeerén, schijnt eene bijzondere voorziening met betrekking tot de ongevallenverzekering dier kinderen onnoodig. Deze kinderen zullen immers, naar het ondergeteekende toeschijnt, ingevolge de aangehaalde uitspraak in den regel niet onder de bij de Ongevallenwet geregelde verzekering vallen. Het zoude overigens te ver gaan om in het algemeen personen, werkzaam in dienst van een bloed- of aanverwant in de opgaande linie, voor de toepassing der Ongevallenwet niet als werkmán te doen beschouwen. Waar naar de gangbare jurisprudentie dienstbetrekking kan worden aangenomen, daar behoort de betrokken arbeider, ook al is hij bloed- of aanverwant van den werkgever, verzekerd te zijn.

Art. 2, tweede lid. Moeilijkheden van organisatorischen en administratieven aard verzetten zich tegen opneming thans in de wettelijke ongevallenverzekering van allen, die in loondienst arbeid verrichten, zonder onderscheid of die arbeid al of niet wordt verricht in eene onderneming.

Zulk eene uitbreiding van den verzekefingsplicht is praktisch niet mogelijk zonder min of meer ingrijpende, gelijktijdige wijziging der andere verzekeringswetten, en wordt daarom beter aangevat bij de algeheele herziening dier wetten.

Het nieuw voorgestelde artikel 3a geeft overigens aan het begrip „onderneming” eene zoodanige uitbreiding, dat de mogelijkheid wordt geopend werkzaamheden, aan welke eene bijzondere mate van gevaar is verbonden, doch die niet in eene onderneming worden verricht, onder den verzekeringsplicht te doen vallen.

Het vraagstuk der „Vereinheitlichung” heeft overigens ondergeteekende's volle aandacht. Ook naar zijn inzien behooren de verschillende takken der sociale verzekering zooveel mogelijk tot elkander in verband te worden gebracht opdat eene zoo eenvoudig mogelijke administratie der verzekering kan worden verkregen. Zoodaans echter door de leden, die op de noodzakelijkheid der „Vereinheitlichung” wezen, blijkbaar zelf wordt gevoeld, gaat deze aangelegenheid ver om buiten den opzet van het onderhavige wetsontwerp, terwijl bij de behandeling daarvan meerdere vragen zullen rijzen, waarvoor eene oplossing niet steeds even gemakkelijk zal zijn te vinden. Ondergeteekende meent daarop thans niet verder te moeten ingaan. Alleen dit nog moge worden op den voorgrond gesteld, dat aanneming van het onderhavige wetsontwerp in geen enkel opzicht bindt ten aanzien van de straks aan de orde te stellen aansluiting der onderscheidene takken der sociale verzekering. Indien bij de algemeene herziening der verzekeringswetgeving de wenschelijkheid mocht blijken om de verplichte ongevallenverzekering uit te strekken tot allen, die onder de Invaliditeitswet vallen, staat de tegenwoordige redactie van het onderhavige artikel aan de verwezenlijking van dat denkbeeld niet in den weg.

De door enkele leden in overweging gegeven verduidelijking van alinea 2 schijnt ondergeteekende geene verbetering.

Artikel IV ontwerp.

Ook naar de meening van ondergeteekende behoort de wetgever zooveel mogelijk slechts algemeene regels te geven en aan de Rijksverzekeringsbank, onderscheidenlijk den administratieven rechter, over te laten de beoordeeling of een of ander concreet geval al of niet onder den algemeenen regel der wet valt. Het ware ondergeteekende dan ook het liefst geweest indien hij eene zoo algemeene omschrijving had kunnen vinden, dat in het bijzonder de in de artikelen 3c, d en e genoemde gevallen daardoor werden omvat. Ondergeteekende is daarin echter niet geslaagd en hij twijfelt er ook aan of inderdaad zulk eene algemeene omschrijving kan worden gegeven. De thans in artikel 1 der wet voorkomende uitdrukking „in verband met de uitoefening van het bedrijf” heeft reeds, gelijk uit de geschiedenis van het tot stand komen dier formulering kan blijken, eene zeer ruime strekking, zoodat het de vraag zou zijn of de door eenige leden in overweging gegeven lezing „in verband met hunne dienstbetrekking” door de jurisprudentie zoodanig zou worden uitgelegd, dat gevallen, als in letters c, d en e van art. 3 genoemd, als bedrijfsongevallen zouden worden beschouwd.

Aangezien de algemeene overtuiging bestaat, dat de onder die letters genoemde gevallen recht op schadeloosstelling behooren te geven, meent ondergeteekende daarom de voorkeur te moeten blijven geven aan de door hem voorgestelde regeling, waarbij eenerzijds de ruime formule van art. 1 der bestaande wet blijft behouden, en anderzijds buiten twijfel komt te staan, dat ongevallen, als waarvan onder letters c, d en e de rede is, bedrijfsongevallen zijn, en mitsdien den getroffen aanspraak geven op schadeloosstelling.

Art. 3a, laatste lid. De kennisneming van de tegen de onderhavige bepaling ingebrachte bedenkingen geeft ondergeteekende aanleiding die bepaling terug te nemen.

Art. 3c. De definitie van art. 2, 1ste lid, verzet zich, naar de meening van ondergeteekende, niet tegen de in het Voorloopig Verslag aangehaalde passage uit de Toelichting. Voor de toepassing van de onderhavige bepaling moet eerst vaststaan, dat de betrokkene werkzaam is in eene verzekeringsplichtige onderneming. Dit volgt uit het bezigen van het woord „werkman”.

Het zou te ver gaan de werking van dit artikel uit te strekken tot werkzaamheden verricht voor een particulier. Eenig verband met de bedrijfsuitoefening behoort te worden geëischt. Uitleening van werklieden aan particulieren zal trouwens wel zelden voorkomen.

Het in de Memorie van Toelichting gegeven voorbeeld heeft niet de strekking te zeggen dat de hulpverlening altijd nog eenigszins in verband met de belangen der onderneming van den eigen werkgever moet zijn geschied. Integendeel is naar de bedoeling van ondergeteekende geene enkele soort van hulpverlening is uitgesloten, noch die op verzoek van derden, noch de vrijwillig uit eigen initiatief verleende, terwijl de hulpverlening in geen enkel opzicht in verband behoort te staan met het bedrijf, waarin de arbeider, die de hulp verleende, werkzaam is.

Art. 3d. De redactie van het artikel is gewijzigd in voege als in het Verslag werd in overweging gegeven.

De in het Verslag aangehaalde passage uit de Toelichting komt niet in strijd met de woorden „op door of namens zijn werkgever gegeven last”. De bedoeling is, dat de last niet door den werkgever zelf behoeft te zijn gegeven, doch dat voldoende is, indien aan den werkman een last is gegeven door een persoon, die geacht kan worden dien last namens den werkgever te geven. Dit zal b. v. het geval zijn, wanneer de echtgenoot of een kind van den werkgever een werkman opdraagt eene bepaalde werkzaamheid te verrichten. Bij een handeling bij wijze van zaakwaarneming door den werkman kan het artikel geen toepassing vinden; in zoodanig geval is immers geen last gegeven, door wien ook.

Ondergeteekende heeft tegen het schrappen van de woorden „op last” bezwaar, daar hiermede tegen de strekking van de voorgestelde bepaling zou worden ingegaan. Die strekking is immers deze, dat het bij de verhouding van ondergeschiktheid, waarin de werkman tegenover zijn werkgever staat, onbillijk is den werkman schadeloosstelling te onthouden wanneer hem een ongeval overkomt bij het verrichten van werkzaamheden, welke hem door of namens den werkgever buiten de bedrijfsuitoefening zijn opgedragen. Waar geen last tot het verrichten van de werkzaamheden werd gegeven, staat de werkman derhalve gelijk met ieder ander persoon, die ten behoeve van den werkgever buiten diens bedrijf arbeid verricht.

In het voorbeeld, genoemd in het Verslag, is door of namens den werkgever geen last gegeven, zoodat het artikel derhalve geene toepassing kan vinden.

Art. 3e. Inderdaad is het de bedoeling, dat de werkman op weg van zijn woning naar zijn werk of omgekeerd in dezelfde positie wordt gebracht als de werkman, die tijdens den werktijd voor het voldoen aan een hem gegeven opdracht zich op de openbare straat bevindt. Niet elk ongeval, dat den werkman op dien weg overkomt, zal hem derhalve aanspraak kunnen geven op schadeloosstelling. Negatief uitgedrukt zal geen aanspraak op schadeloosstelling bestaan, wanneer ook de werkman, die voor het voldoen aan een hem door den werkgever gegeven opdracht zich op de openbare straat bevindt, geen zoodanige aanspraak heeft. Hoewel ondergeteekende van meening is, dat zulks uit de redactie van het artikel genoegzaam volgt, heeft hij echter geen bezwaar om ten einde elken twijfel af te snijden, overeenkomstig den in het Verslag gegeven wenk de woorden „in verband met” te vervangen door „gedurende”.

Ondergeteekende ontveinst zich voor het overige niet, dat het onderhavige artikel zal kunnen leiden tot verschillende twistvragen. Hij vertrouwt echter, dat de praktijk voor die vragen de oplossing zal weten te vinden, welke het meest aan den geest der bepaling beantwoordt.

Als zijne persoonlijke meening zou hij willen zeggen, dat de weg van de woning naar het werk aanvangt, zoodra de werkman op de openbare straat is gekomen; van af dat oogenblik staat hij bloot aan de gevaren van de openbare straat, waaraan hij zich ten einde zijn werk te verrichten moet blootstellen.

Het artikel heeft voorts uitsluitend op het oog werklieden, die door een ongeval worden getroffen terwijl zij op weg waren van hun woning naar de arbeidsplaats of omgekeerd, en beslist derhalve niet over de verzekering van handelsreizigers, die voor hun werk buiten hunne woonplaats vertoeven. Intusschen zijn zoodanige werklieden volgens de jurisprudentie reeds ingevolge art. 1 der wet verzekerd tegen ongevallen, welke hen bij het bezoeken van klanten op straat of in de bezochte onderneming treffen.

Onder „arbeidsplaats” behoort ook te worden begrepen de plaats waar de arbeider in de stad een karwei heeft te verrichten. Dit volgt reeds uit de gekozen terminologie, welke niet van werkplaats spreekt, maar in het algemeen van plaats, waar arbeid moet worden verricht. In de beide in het Verslag genoemde voorbeelden zijn de fabrieksarbeider en de fitter volgens het onderhavige artikel verzekerd.

Artikel VI. Ontwerp.

Art. 6. De omstandigheid, dat bij de classificatie der geheele onderneming rekening wordt gehouden met niet verzekeringsplichtigen arbeid, heeft ongetwijfeld een verzachtenden invloed. Toch zal de werkgever, vooral wanneer de verzekeringsplichtige arbeid van geringen omvang is, als gevolg van de bepaling van art. 6, gelijk die bepaling thans luidt, te veel premie betalen.

Uitteraard zal de controle op de naleving van dit artikel niet gemakkelijk zijn, en zal loonverzwijging niet steeds zijn te achterhalen. Echter geldt dit zelfde bezwaar in sterkere mate het ongewijzigde artikel, waarvolgens immers het geheele weekloon voor premieberekening in aanmerking komt, zelfs wanneer slechts gedurende een halven dag in de week in het verzekeringsplichtig bedrijf werd gewerkt.

Artikel VIII. Ontwerp.

Art. 7. Tegen eene bepaling, als in het Verslag wordt in overweging gegeven betreffende de regelmatige 10 jaarlijksche herziening van het dagloon, dat aan de renteberekening heeft tot grondslag gelegd, bestaat bij ondergeteekende overwegende bedenking. In de eerste plaats op dezen grond, dat, indien de rente voor rekening is van eene risico-dragende instelling of van een eigen risico-dragenden werkgever, verhaal van de verhooging der rente, indien het dagloon wordt verhoogd, niet steeds mogelijk zal zijn. Maar bovendien staat tegenover de kans dat na verloop van een tijdvak van 10 jaar de loonen blijken te zijn gestegen, de kans, dat het tegenovergestelde blijkt het geval te zijn. Zouden dan de renten van de rentetrekkingen moeten worden verminderd? Zeer waarschijnlijk zou een zoodanige maatregel bij de belanghebbenden weinig instemming ontmoeten.

Door ondergeteekende is eene nieuwe wijziging van art. 7 bij Nota van Wijzigingen voorgesteld, waardoor, naar hij vertrouwt, de onbillijkheid, waarop in het Verslag bij dit artikel werd gewezen, wegvalt.

Artikel VIII. Ontwerp.

Art. 8. Naar de meening van ondergeteekende bestaat er geen aanleiding, voor zooveel betreft de bepaling van het dagloon, waarnaar de definitieve rente wordt toegekend, verder te gaan dan het ontwerp voorstelt. In elk geval bestaat er bij hem overwegend bezwaar tegen eene regeling, waarbij bij het klimmen der jaren opnieuw een gemiddeld dagloon zou zijn vast te stellen. Gewezen worde in dit verband op hetgeen in deze Memorie bij art. 7 is aangeteekend.

De schadeloosstellingen aan de nagelaten betrekkingen behoren verband te houden met hetgeen de overledene werkelijk verdiende. Er bestaat naar de meening van ondergeteekende geen reden om bijv. de rente, welke aan de ouders van een verzekerde ter zake van diens overlijden wordt toegekend, te berekenen naar een dagloon van bijv. drie gulden, wanneer de overledene slechts f 1,25 per dag verdiende.

Het bedrag van f 1,50 schijnt niet te laag, waarbij er rekening mede behoort te worden gehouden, dat deze grens niet geldt voor renten, welke bij blijvende invaliditeit worden toegekend.

De overweging van de bedenkingen, blijkens het Verslag aangevoerd tegen de voorgestelde regeling van het dagloon voor tijdelijke uitkeering, heeft ondergeteekende aanleiding gegeven zijn voorstel in dier voege te wijzigen, dat ook het in andere bestanddeelen vaststelde loon zal medetellen.

Artikel IX. Ontwerp.

Art. 11. Tegelijk met deze Memorie heeft ondergeteekende ingediend de door hem toegezegde Nota van Wijzigingen betreffende het nog aanhangige ontwerp Zee-ongevallenwet (zitting 1912—1913, n°. 208). Voor zooveel van hem afhangt zal ondergeteekende gaarne eene spoedige behandeling van dat ontwerp bevorderen.

Met betrekking tot de landbouw-ongevallenverzekering kan ondergeteekende mededeelen, dat een ontwerp tot regeling dier verzekering in bewerking is en dat die bewerking reeds in een vergevorderd stadium verkeert. De indiening van dat ontwerp zal, naar hij hoopt, nog in den loop van dit kalenderjaar kunnen plaats vinden.

In verband met de in het Verslag gemaakte opmerkingen heeft ondergeteekende de redactie van het artikel een wijziging doen ondergaan, terwijl voorts bij art. 12, tweede lid, de in overweging gegeven redactie is overgenomen.

Artikel XI. Ontwerp. Art. I. Nota van Wijzigingen.

Artt. 13—18. Het ontwerp van wet betreffende de organisatie der Rijksverzekeringsbank is inmiddels ingediend en reeds door deze Kamer aangenomen, waarmede naar ondergeteekende vertrouwt het gevaar voor vertraging van de inwerkingtreding van het onderhavige ontwerp is afgewend. Blijkens dat ontwerp van wet is bij de samenstelling van den Raad van Toezicht aan de onbezoldigde leden der Verzekeringsraden groote invloed gegeven.

Met betrekking tot de vraag, op welke wijze de Bank werkzaam is op het terrein der zoogenaamde „Unfallverhütung”, kan het volgende worden medegedeeld:

In het jaar 1909, toen aan de Rijksverzekeringsbank het bureau „Technische Dienst” werd opgericht, werd, in verband met de herziening van de indeeling der ondernemingen na de eerste vijfjaarlijksche balans, gepoogd invloed uit te oefenen op de werkgevers tot het treffen van voorzieningen op het gebied der beveiliging. Dit geschiedde bij het bezoeken der belangrijkste en andere daarvoor in aanmerking komende onder-

nemingen door de toenmalige Agenten van den Technischen Dienst door gedachtenwisseling over den invloed, welken bepaalde beveiligingen konden opleveren.

Deze pogingen hebben aanvankelijk tot een gunstig resultaat geleid.

Naar aanleiding van een aanschrijving van den toenmaligen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel dd. 13 September 1909, is door het bestuur der Rijksverzekeringsbank overleg gepleegd met den Directeur-Generaal van den Arbeid, hetwelk tot doel had te overwegen, hoe de arbeid der Agenten der Rijksverzekeringsbank het best kon worden aangewend tot bevordering der veiligheid in fabrieken. Als gevolg van dit overleg is een regeling tot stand gekomen, waarbij het volgende is bepaald:

De twee Agenten van den Technischen Dienst der Rijksverzekeringsbank werden belast met het bezoeken en nagaan van fabrieken en werkplaatsen met het oog op de classificatie

en reclassificatie van ondernemingen; bij het aantreffen van tekortkomingen in de beveiliging was dezen Agenten voorgescreven besprekingen te houden met de betrokken districtshoofden van de Arbeidsinspectie. Alle overige Agenten zouden het hunne er toe bijdragen verbetering in den beveiligings-toestand te brengen, door aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank bekend te maken, wat zij ten aanzien daarvan bij de uitoefening van hun taak opmerken (zie art. 85 der Ongevallenwet 1901). De ontvangen berichten werden alle doorgezonden aan de districtshoofden der Arbeidsinspectie, maar onderscheiden in berichten, welke niet, en in zulke, welke wel maatregelen betreffen, die van invloed kunnen zijn op de toekenning van het gevarencijfer. Rechtstreeksche inmenging van de ambtenaren der Rijksverzekeringsbank mocht niet plaats vinden.

Voor het resultaat van de uitvoering van deze regeling moge verwezen worden naar het hier volgende overzicht.

Samenwerking op beveiligingsgebied met de Arbeidsinspectie.

Jaar.	Aantal kennisgevingen ex art. 85 O. W. 1901.	Gevalen waarbij inmenging der Arb. Insp. werd gevraagd.	Voorschriften der Arb. Insp. uitgevoerd.	Voorschriften gegeven (nog geen bericht ontvangen op het tijdstip waarop de cijfers werden vastgesteld).	Werkgevers onwillig voor voorschriften op te volgen.	Beveiliging niet noodig.	Beveiliging niet mogelijk.	Afwachten gevolg premieverhooging.	Arbeids- of Veiligheidswet niet van toepassing.	Onderneming intusschen gestaakt.	Loopende gevallen.
1915	1434	758	264—34%	149—19%	11	31	10	19	59	18	197
1916	1125	806	380—47%	202—25%	7	20	3	39	42	1	112
1917	2022	1113	701—63%	141—13%	46	32	2	2	16	21	152
1918	2023	697	406—58%	47—7%	35	22	5	—	23	33	126

Opgemerkt wordt nog dat de ambtenaren van den Technischen Dienst der Rijksverzekeringsbank, die thans met de leiding der classificatie, het nagaan der fabrieken en het instrueren der Agenten op het gebied der classificatie zijn belast, resp. werktuigkundig- en civiel-ingenieur zijn en den titel hebben van Ingenieur der Rijksverzekeringsbank.

In die gevallen, waar de Arbeidsinspectie niet bevoegd was in te grijpen, bijv. bij ondernemingen, waarin het exploiteeren van dorschwerktuigen wordt uitgeoefend, heeft de Rijksverzekeringsbank, overwegende, dat de hoge lasten in dit bedrijf mede aan onvoldoende beveiliging zijn toe te schrijven, mede in overleg met den Directeur-Generaal van den Arbeid veiligheidseischen samengesteld, waarvan de nakoming geacht kan worden de lasten te zullen verminderen, welke eischen aan de betrokken werkgevers werden medegedeeld, terwijl aan de Agenten per circulaire opgedragen werd, na te gaan of deze eischen werden nagekomen. Aan een negental Agenten werd de speciale opdracht verstrekt in een hun aangewezen gebied naar de naleving van de bedoelde eischen in het dorschersbedrijf een speciaal onderzoek in te stellen.

Dit onderzoek is in 1914 onder leiding van de Agenten van den Technischen Dienst begonnen en in 1915 voortgezet. Bezocht werden 339 ondernemingen, waarvan 236 bleken niet aan de te stellen eischen te voldoen. Deze werden in het algemeen volgens het hoogste gevarencijfer geclassificeerd.

Van 57 ondernemingen is bekend, dat de noodige voorziening is getroffen.

Zoo werd ook na samensprekingen met de Arbeidsinspectie in andere bedrijven, bijv. het slagersbedrijf, waar in het algemeen onbeveiligde vleeschmaalmachines werden gebezigd en in de bouwbedrijven ten aanzien van het steigerwerk getracht door premieverhooging verbetering te brengen. De resultaten van de pogingen in die richting zijn moeilijk onder cijfers te brengen. Enkel kan geconstateerd worden, dat het aantal slagerijen met vleeschmolens van het oude model met bereikbare schroef sterk afgenomen is.

De samenwerking met de Arbeidsinspectie kan een samenkoppeling genoemd worden van hetgeen in art. 85 aan de Rijksverzekeringsbank en in art. 41 der Ongevallenwet 1901 aan de Districtshoofden der Arbeidsinspectie is voorgeschreven.

Over rechtstreeksche dwangmaatregelen, waarvan in het Voorloopig Verslag sprake is, beschikt de Rijksverzekeringsbank niet, behalve in de gevallen, waarin de Arbeidsinspectie niet bevoegd is. De Rijksverzekeringsbank besluit alleen dan tot premieverhoogingen, wanneer de Inspecteur van den Arbeid verklaard heeft, dat een verhooging gewenscht is en dat hij geen afdoende verbetering kan verkrijgen.

De risico-overdracht levert geen belemmering op voor het nemen van maatregelen tot bestrijding van onveilige toestanden, daar de vorenbedoelde regeling evenzeer geldt voor wél als

voor niet bij de Rijksverzekeringsbank aangesloten ondernemingen. De gevarencijfers, die aan laatstbedoelde ondernemingen zouden toegekend, indien zij bij de bank waren aangesloten, worden aan de werkgevers medegedeeld, indien zij dat verzoeken en worden daardoor veelal bekend aan den risico-drager, die dus met dat cijfer rekening kan houden bij de bepaling van de door den werkgever aan hem te betalen premie. Aldus draagt de vorenbedoelde actie in de richting van bedrijfsbeveiliging ook vruchten voor de niet bij de bank aangesloten ondernemingen.

Daarbij komt nog, dat de bijzondere risicodragers de minder veilig werkende ondernemingen kunnen af- of uitstooten en ook daardoor indirect kunnen bijdragen tot verhooging van de bedrijfsveiligheid in de ondernemingen, die op risico-overdracht prijsstellen.

In verband met de vraag, of ook dan, wanneer het nemen van beveiligingsmaatregelen niet onmiddellijk influenceert op de kosten der verzekering, door de Rijksverzekeringsbank bij de classificatie der ondernemingen rekening wordt gehouden met onvoldoende beveiliging, wordt opgemerkt, dat uit de hiervoren weergegeven regeling blijkt, dat de Rijksverzekeringsbank niet gerechtigd is geheel op eigen hand op grond van minder goede beveiliging hooger in te deelen. Ondernemingen die op grond van eigen lasten worden ingedeeld, worden in verband met den veiligheidstoestand nooit hooger ingedeeld dan de statistische uitkomsten aangeven.

De wijze van werken in een bepaalde onderneming gaf in sommige gevallen aanleiding tot het zenden van schriftelijke waarschuwingen aan de werkgevers. In de meeste gevallen vormde de toedracht van een ongeval daartoe de aanleiding. Nadat de werkgever in den aanhef van den hem te zenden brief gewezen wordt op de gebreken, welke zijne wijze van werken vertoont, wordt hem medegedeeld dat, wanneer andermaal mocht blijken, dat er door hem niet op wordt toegezien, dat op zoodanige wijze gewerkt wordt, dat ongevallen zooveel mogelijk worden voorkomen, door de Rijksverzekeringsbank zal worden overwogen, het gevarencijfer, dat voor zijne onderneming den grondslag voor de premiebetaling vormt, te verhoogen.

In meerdere gevallen is met de werkgevers naar aanleiding van deze waarschuwingen correspondentie gevoerd. Op de gewaarschuwde werkgevers wordt door de betrokken agenten controle gehouden, evenwel bleek in slechts weinige gevallen de noodzakelijkheid van premieverhoogeningen wegens herhaling van de gewraakte werkwijze.

Artikel XII ontwerp.

Art. 19. Zoals in het Voorloopig Verslag terecht wordt opgemerkt, wordt met de opleiding, bedoeld in het slot van het nieuwe tweede lid van dit artikel, iets geheel anders bedoeld dan met de opleiding, in art. 27a omschreven. Ten einde misverstand te vermijden is het woord „opleiding” in het tweede lid van het onderhavige artikel thans vervangen door het woord „onderricht.” Ter nadere toelichting van de bedoeling van dit onderricht, moge het volgende worden opgemerkt. Bij de in mechanischen zin zeer ingewikkelde prothesen, welke tegenwoordig, na de in de oorlogsjaren opgedane ervaring verstrekt worden, is het niet altijd voldoende den getroffen en de prothesen ten gebuik te geven zonder gebruiksaanwijzing. Gewoonlijk moeten volgens de nieuwere inzichten reeds gedurende het genezingsproces maatregelen getroffen worden in verband met de later te verstrekken prothese, en wanneer het kunstlid vervaardigd is, zal het noodig zijn den getroffen te leeren, te „onderrichten”, hoe hij de prothese moet gebruiken om daarvan het meest nuttig effect te hebben. Dit onderricht zal wel steeds onder medisch toezicht moeten plaats hebben, doch zal daadwerkelijk meermalen in inrichtingen voor geneeskundige gymnastiek of door instrumentmakers moeten geschieden. Hoewel dit onderricht derhalve uit zijn aard, als deel uitmakend van de hulp, door den geneeskundige verschaft, wel onder de ge-

neeskundige hulp thuis behoort, heeft art. 19 dit uitdrukkelijk als zoodanig willen qualificeeren, opdat de bank deze kosten voor haar rekening kan nemen en ook gerechtigd is, ingeval het risico overgedragen is, die kosten van de risicodragers terug te vorderen.

Een gevolg van deze wetsduiding is natuurlijk, dat op het bedoelde onderricht ook art. 29 der wet toepasselijk is. Daartegen kan geen bezwaar bestaan. Acht een geneeskundige het in het belang der reactivering gewenscht den getroffen te onderrichten in het gebruik eener prothese, dan is er toch zeker geen sprake van een inbreuk op de persoonlijke vrijheid, indien van den getroffen verlangd wordt, dat hij in die richting zijne medewerking verleent. Heeft hij daartegen niettemin bezwaar, dan zal overeenkomstig art. 29 worden onderzocht of die bezwaren gegrond zijn en alleen indien die bezwaren on gegrond bevonden worden, zal het bankbestuur bevoegd zijn het recht op rente geheel of gedeeltelijk vervallen te verklaren. Mag van den getroffen niet gevorderd worden, dat hij zijne medewerking verleent bij het onderricht in het gebruik der prothesen, dan moet dit bezwaar ten aanzien van de geheele geneeskundige behandeling gemaakt worden. Er is echter geen reden ten deze onderscheid te maken.

Artikel XIII. Ontwerp.

Artt. 20 en 21. Het in het Voorloopig Verslag uitgesproken denkbeeld om de tijdelijke uitkeering en bij volslagen ongeschiktheid ook de rente te brengen op 100 pct. van het dagloon verdient naar de meening van ondergeteekende geen aanbeveling, omdat door een dergelijken maatregel vooreerst elke prikkel tot voorzichtigheid voor de werklieden verloren zou gaan en voorts, voor zoover de ongeschiktheid van tijdelijken aard kan worden geacht, eene tijdige werkhervatting zou worden tegengegaan.

Artikel XIV. Ontwerp.

Nieuw art. 21a. Voor de in het onderhavige artikel bedoelde verhooging bestaat alleen dan aanleiding, indien met het oog op de omstandigheden, waarin de getroffen verkeert, de rente niet voldoende is voor zijn onderhoud. De omstandigheden van elk afzonderlijk geval zullen dus beslissend zijn. Wordt de noodige hulp aan den verzekerde verstrekt door een lid van zijn gezin, dan zal dit in den regel voor het gezin van den getroffen geen verlies aan inkomen beteekenen. Daarom wordt in de Toelichting verklaard, dat in dat geval het artikel geen toepassing zal kunnen vinden. Bij nadere beschouwing wordt echter door ondergeteekende erkend, dat onder zekere omstandigheden, b.v. wanneer een lid van het gezin betaalden arbeid moet opgeven om de hier bedoelde hulp te verlenen, de rente behoort te worden verhoogd. De redactie van het artikel laat daartoe echter alle vrijheid.

Artikel XV. Ontwerp.

Art. 23. Bij het onderhavige wetsontwerp is de laatste alinea van dit artikel niet vervallen, doch zij is in den als bijlage bij het ontwerp gevoegden tekst der wet ten onrechte weggelaten.

Artikel XVII. Ontwerp.

Art. 24. Het is ondergeteekende niet gebleken, dat het begrip „kostwinner” in de praktijk te beperkt wordt opgevat. Uit de omstandigheid, dat hetgeen de overledene afdroeg „een welkome bijdrage” was, behoeft niet te volgen, dat de ouders van den overledene voor hun levensonderhoud geheel of ten deele afhankelijk waren van den steun van den getroffen.

Het denkbeeld, in het Voorloopig Verslag in overweging gegeven, om in de daar bedoelde gevallen tot een bepaald aangewezen datum aan de ouders van den overledene rente toe te kennen, schijnt ondergeteekende niet aanbevelenswaardig. Konden de ouders door hun eigen verdiensten ten tijde van

het aan een hunner kinderen overkomen doodelijk ongeval zich zelf en hun gezin het noodige levensonderhoud verschaffen, dan is er geen reden hun niettemin ter zake van het overlijden van het kind, dat dus niet hun kostwinner was, eene rente toe te kennen.

Artikel XVIII. Ontwerp.

Nieuw art. 27 a. Ondergeteekende deelt het gevoelen der leden, die zich niet konden vereenigen met het door enkele leden in overweging gegeven denkbeeld om de in het onderhavige artikel bedoelde opleiding dwingend voor te schrijven.

De getroffen bezit de volle bevoegdheid de opleiding ten allen tijde naar eigen verkiezing weder te doen eindigen. Die bevoegdheid behoeft hem niet uitdrukkelijk te worden voorbehouden, daar zij opgesloten ligt in het zuiver vrijwillige karakter der hier bedoelde opleiding.

Het bekemen van wat meer arbeidsgeschiktheid zal op zich zelf beschouwd niet tot rentevermindering aanleiding kunnen geven. Tot zoodanige vermindering zal echter worden overgegaan, indien de getroffen tengevolge van de genoten opleiding nieuwe kundigheden heeft verworven, welke hem in staat stellen in een nieuw vak productieven arbeid te verrichten. Dat in zoodanig geval de genoten wordende rente wordt verminderd, is toch zeker niet onbillijk te noemen.

Artikel XIX. Ontwerp.

Art. 29, 4de lid. Ten einde uit te sluiten, dat, als de getroffen mededeelt geen geneeskundige te zullen aanwijzen, toch nog een termijn zou moeten worden gesteld, is in de tweede zinsnede van het vierde lid de noodige redactiewijziging aangebracht.

Zesde lid. Bij nadere overweging komt het ondergeteekende beter voor de in dit lid bedoelde taak op te dragen aan het bestuur van den Raad van Arbeid, binnen wiens gebied de getroffen zijn werkelijk verblijf houdt. Voor de opgeroepen ligt hierin het voordeel, dat zij geen groote reizen zullen hebben te maken en dat zij te doen krijgen met een lichaam, waartoe zij reeds uit anderen hoofde in betrekking staan.

Artikel XXII. Ontwerp.

Art. 31. Dat van de bevoegdheid om Koninklijke machtiging te vragen ter indeeling van eene onderneming in een andere klasse dan die, door het indeelingsbesluit aangewezen, slechts in abnormale gevallen behoort te worden gebruik gemaakt, wordt door ondergeteekende gaarne beaamd. Abnormaal is echter elk geval, waarbij aannemelijk is, dat de gevarenklasse, welke het indeelingsbesluit aangeeft, niet een gevarencijfer bevat, dat met het gevaar in de betrokken onderneming overeenkomt. Dat het handelsbedrijf, in welke klasse dit ook wordt ingedeeld, steeds een zeer groot aantal van zulke abnormale gevallen zal opleveren, is niet te verhelpen, doch ligt aan den aard van het bedrijf. De cijfers, welke voor de verschillende ondernemingen, waarin het handelsbedrijf wordt uitgeoefend, het ongevallen-risico uitdrukken, vormen een zoo uiteenlopende reeks, dat het niet mogelijk is een klasse te vinden, waarin alle handelsondernemingen geplaatst kunnen worden.

Het aantal handelsondernemingen, dat op 31 December 1916 en met ingang van 1 Januari 1917 was ingedeeld krachtens Koninklijke machtiging, bedroeg onderscheidenlijk 62 en 598.

Ondergeteekende zou het niet onbedenklijk achten indien aan het bankbestuur het recht zou worden toegekend van de vastgestelde classificatie af te wijken, waar het dit noodig acht, derhalve ook zonder Koninklijke machtiging. In die machtiging ligt in elk geval voor de betrokken werkgevers zekere waarborg tegen willekeur. Overigens moge er de aandacht op worden gevestigd, dat blijkens de uitkomsten van de laatst verschenen wetenschappelijke balans der bank de gebondenheid van de bank bij het vaststellen van de premien op den geldelijken

toestand dier instelling geen nadeeligen invloed behoeft uit te oefenen.

Artikel XXIV. Ontwerp.

Art. 37. De in de eerste alinea van het Voorloopig Verslag, voor zoover dit op het onderhavige artikel betrekking heeft, gemaakte opmerking is niet juist. Uit art. 53 blijkt immers, dat, indien het risico door den werkgever zelf wordt gedragen of is overgedragen, mededeeling van de gevarenklasse en het gevarencijfer alleen dan geschiedt, indien dit noodig mocht zijn voor de berekening van de te stellen zekerheid of van het aandeel in de administratiekosten, hetgeen thans niet het geval is. Intusschen wordt ook nu reeds in de praktijk aan den niet bij de bank aangesloten werkgever op zijn desbetreffend verzoek opgave gedaan van de premie, die door hem betaald zou moeten worden, indien hij bij de bank was aangesloten. Het verstrekken van deze opgave levert voor de administratie der bank weinig bezwaar op.

De meening, dat het tarief der bank uitsluitend zou zijn gebaseerd op de uitkomsten der bij de bank aangesloten ondernemingen, is in haar algemeenheid niet juist. Slechts ten aanzien van die bedrijven wordt aldus gehandeld, welke de bank schade zouden doen lijden, indien een ander stelsel werd gevolgd. Dat deze gedragslijn het in het Voorloopig Verslag geschetste gevolg zou hebben, is stellig onjuist. Blijkbaar worden veel te ver gaande conclusies getrokken uit het bekende feit, dat oude en gebuwde arbeiders voor de ongevallenverzekering een hooger risico opleveren dan jonge en ongehuwde. Waren er geen tegenwerkende invloeden en motieven, dan zou een gang van zaken, als in het Voorloopig Verslag omschreven, mogelijk zijn. Door de talrijke tegenwerkende oorzaken worden de veronderstellingen van het Voorloopig Verslag derhalve door de praktijk gelogenstraft.

Gelijk reeds boven werd gezegd, is als bijlage bij deze Memorie gevoegd het in het Voorloopig Verslag bedoelde beredeneerd rapport van den wiskundigen adviseur der bank.

De beschouwingen, welke in het Rapport der Commissie tot onderzoek naar de werking der risico-overdracht waren gewijd aan het vraagstuk van de vervanging van het premiestelsel door een omslagstelsel met kapitaaldekking waren ondergeteekende niet onbekend. Door hem zijn echter thans geen voorstellen in deze richting gedaan, aangezien, gelijk reeds hiervoren op den voorgrond is gesteld, het onderhavige wetsontwerp uitsluitend de strekking heeft technische verbeteringen in de Ongevallenwet 1901 aan te brengen, waarvan de praktijk de wenschelijkheid heeft aangetoond.

De hierbedoelde wijziging in het financieele stelsel der wet zou echter het kader van het onderhavige ontwerp te buiten gaan. Aan deze wijziging zijn principiële vragen verbonden, welke beter bij de algemeene herziening der verzekeringswetten kunnen worden gezien.

Bovendien worde er de aandacht op gevestigd, dat de bovenbedoelde Commissie het omslagstelsel met kapitaaldekking in het bijzonder aanbeval met het oog op het vermijden van tekorten der bank. De tegenwoordige geldelijke toestand van het ongevallenfonds toont echter aan, dat ook bij het tegenwoordige stelsel tekorten kunnen worden vermeden.

Eene bepaling als die van § 27 der Noorsche Ongevallenwet van 1894, als door eenige leden wordt in overweging gegeven, past naar de meening van ondergeteekende niet in het stelsel der Ongevallenwet 1901.

Tengevolge van de uitspraak van den Centralen Raad van Beroep van 1920, D. n°. 44, I n°. 26, waarbij afgeweken wordt van het vóór dien ingenomen standpunt, dat de rechter geen oordeel mag uitspreken over de juistheid van de indeeling in de na Koninklijke machtiging aangewezen gevarenklasse, maar zich heeft te bepalen tot beoordeeling van het in die klasse toegekende gevarencijfer, acht ondergeteekende een wijziging van het derde lid van art. 37 noodig, ten einde den vroegeren toestand te herstellen.

De Kroon behoort, wanneer haar de wenschelijkheid is gebleken om ten aanzien van eene bepaalde onderneming af te wijken van het algemeene classificatiebesluit, de bevoegdheid te bezitten tot die afwijking te besluiten. In het laatste lid van het artikel is mitsdien de in verband met bovenbedoelde gewijzigde jurisprudentie noodige wijziging gebracht.

Artikel XXVI. Ontwerp.

Nieuw artikel 38a. De door enkele leden bij dit artikel gestelde vraag moet bevestigend worden beantwoord. Voorgesteld wordt daarom thans een nieuw lid toe te voegen aan art. 40, waarbij de in art. 38a ten aanzien van beslissingen omtrent verzekeringsplicht en indeeling opgenomen bepalingen worden voorgeschreven voor beslissingen betreffende staking van bedrijf.

Artikel XXVIII. Ontwerp.

Art. 42. De bedoeling is niet, dat een afzonderlijk fonds zal worden beheerd, doch uitsluitend om de bevoegdheid te verkrijgen de bezittingen der bank 1 miljoen gulden hooger te doen zijn dan haar lasten. Hieruit volgt, dat ook eventuele tekorten uit dat overschot zullen kunnen worden gedekt, zooals trouwens ook reeds in de Memorie van Toelichting wordt opgemerkt.

Het bedrag van 1 miljoen gulden steunt niet op eenigerlei wiskundige berekening en is derhalve inderdaad een willekeurig bedrag. Echter zou dit zelfde ook gelden wanneer het reservefonds werd vastgesteld op een zeker percentage van het totale premiebedrag of van de totale schadeloosstelling. Ook de vaststelling van zoodanig percentage zou bezwaarlijk het product kunnen zijn van wiskundige berekening.

Het toekennen van de in dit artikel geregelde bevoegdheden aan het bestuur der bank zou zich niet verdragen met de bepaling van art. 92 der wet. Uit de aansprakelijkheid, welke bij dit artikel op den Staat wordt gelegd, vloeit van zelf de noodzakelijkheid voort, dat maatregelen, als in het onderhavige artikel genoemd, welke van grooten invloed kunnen zijn op den geldelijken toestand der bank, niet buiten medewerking van de Kroon worden genomen.

Artikel XXIX. Ontwerp.

Art. 43. Het wil ondergeteekende voorkomen, dat het tweede lid van het onderhavige artikel geen verduidelijking behoeft, en met de voorgestelde redactie inderdaad het beoogde doel wordt bereikt.

In de gevallen, in het Verslag bedoeld, onder cijfers I en III, moeten de werkgevers A en B premie betalen over het volle door hen aan den leerling C uitbetaalde loon. Deze leerling blijkt immers een dagloon te verdienen van meer dan f 1.50, zoodat de hem eventueel toekomende rente naar het werkelijk verdiende loon zal worden berekend.

In het geval, bedoeld onder II, zoude elk der beide werkgevers premie te betalen hebben over een bedrag van f 0.75 voor iederen werkdag.

Artikel XXX. Ontwerp.

Art. 45. De bepaling van het laatste lid van art. 45 is opgenomen in het nieuw voorgestelde tweede lid van art. 84 en kan dus in eerstgenoemd artikel vervallen. De eenvoudige „inzage” door een ambtenaar verplicht, evenmin als tot nog toe, tot het geven van een ontvangbewijs.

Artikel XXXII. Ontwerp.

Nieuw art. 46a. De gunstige bepaling van het laatste lid geldt uitsluitend voor getroffenenen, die voor risico van de Bank zijn verzekerd. Het betreft hier een natuurlijk voordeel van de verzekering bij de bank.

Ondergeteekende blijft de voorkeur geven aan vaste regels aangaande den datum, waarop de in het onderhavige artikel bedoelde

veranderingen zullen ingaan. Daardoor wordt meerdere rechtszekerheid verkregen en zullen bovendien vele beroepszaken worden voorkomen.

Het wil ondergeteekende voorkomen, dat de regeling der in dit artikel behandelde materie geene leemten bevat.

In de gevallen, bedoeld in het Verslag zal de arbeider A geen schadeloosstelling ontvangen, terwijl de arbeider, die reeds definitieve rente geniet, in het genot daarvan zal blijven, ook als later de onderneming niet-verzekeringsplichtig wordt verklaard. In beide gevallen werd immers bij onherroepelijk geworden beslissing beslist over de aanspraken op schadeloosstelling.

Artikel XXXVI. Ontwerp.

Art. 50. De termijn van 2 jaren, waarna geen premie meer verschuldigd is, is ook toepasselijk in het geval van art. 50, 1ste lid. Dit volgt uit het laatste lid van art. 49, dat betrekking heeft op *invordering* in het algemeen, in tegenstelling met het vierde lid van art. 50, dat alleen slaat op *bijvordering*, zoodat de vermelding van den genoemden termijn in art. 50, 1ste lid, kan worden gemist. Ten einde echter elken twijfel af te snijden is thans aan dat lid een nieuwe volzin toegevoegd, luidende: „Het laatste lid van artikel 49 is van toepassing”.

De niet vermelding in artikel 77 van het 5de lid van het onderhavige artikel is opzettelijk geschied. Het is de bedoeling, dat tegen beslissingen betreffende het herstellen van rekenfouten geen beroep openstaat.

De bevoegdheid om rekenfouten te herstellen bestaat naar de meening van ondergeteekende eveneens ten aanzien van geldelijke schadeloosstellingen. In de praktijk worden laatstbedoelde rekenfouten hersteld door het opmaken van eene nadere formeele beslissing; het herstel van rekenfouten in premiebeslissingen pleegt op minder formeele wijze te geschieden. De praktijk heeft tot deze gedragslijn geleid, omdat voor den getroffenene de verandering hoofdzakelijk werkt voor de toekomst terwijl het bij premievaststellingen altijd betreft een afgelopen tijdvak.

Artikel XXXVII. Ontwerp.

Art. 51. De bij het onderhavige artikel gegeven regeling der premiebetaling is technisch niet onbedenklijk. Daarom is het niet gewenscht de toepassing van die regeling verder uit te strekken dan wordt voorgesteld.

Met betrekking tot de door enkele leden uitgesproken wenschelijkheid om in het algemeen op het punt der premiebetaling aan het bankbestuur zelfstandig de bevoegdheden te geven, welke thans aan de Kroon (en niet aan het Departement, gelijk ten onrechte wordt gesteld) staan, geldt hetzelfde bezwaar, dat bereids in deze Memorie bij de beantwoording van de bij art. 42 gemaakte opmerkingen, werd aangevoerd. Het behoeft overigens geen betoog, dat waar de Kroon eenigen maatregel op dit gebied neemt, met het gevoelen van het bankbestuur ter dege rekening wordt gehouden.

Artikel XXXVIII. Ontwerp.

Art. 52. Ondergeteekende sluit zich aan bij de leden, die bezwaar verklaarden te hebben tegen eene regeling, waarbij aan de risico-dragende organisaties zou worden toegestaan ook in pand te geven obligatiën van gemeenten of provinciën, thans niet voorkomende op de lijst, bedoeld in het 4de lid van dit artikel.

Artikel XLII. Ontwerp.

Art. 55. Ingevolge de gemaakte opmerking is de rentestand thans op 5 pct. gesteld.

Artikel XLIII. Ontwerp.

Art. 56. De gemaakte opmerking is juist. In den tweeden regel zijn thans ingevoegd de woorden „en den toeslag”.

Artikel XLIV.

Art. 57. Op de in de Toelichting aangevoerde gronden blijft ondergeteekende van oordeel, dat de voorgestelde regeling betreffende het eindigen der risico-overdracht na faillissement van den risico-overdrager de voorkeur verdient. De bezwaren, verbonden aan de door enkele leden gegeven oplossing, schijnen ondergeteekende niet overdreven. Zoo zal b.v. de faillissements-procedure, indien de gefailleerde tegen de faillietverklaring in verzet komt, geruimen tijd kunnen duren.

De in het ongewijzigde tweede lid voorkomende woorden „en wegens die ongevallen voor de bank geen kosten van geneeskundige behandeling of vergoeding daarvoor weer zullen ontstaan” zijn vervallen, omdat nooit met eenige zekerheid is uit te maken, wanneer nog kosten van geneeskundige behandeling kunnen ontstaan. Bij behoud der aangehaalde woorden zou de voorloopige afrekening, bedoeld bij het tweede lid van art. 57, niet mogelijk zijn.

Met betrekking tot den rentevoet moge worden verwezen naar de beantwoording van de ter zake van art. 55 gemaakte opmerking. Ondergeteekende ziet echter geen bezwaar om de in dit artikel bedoelde rente in meer algemeene bewoordingen te bepalen. Het artikel is dien overeenkomstig gewijzigd.

De redactie van het zesde lid is verduidelijkt.

De artikelen 57 en 57a sluiten, naar het ondergeteekende voorkomt, aan elkander aan. De bedoeling is, dat de naamlooze vennootschap of vereeniging, in afwijking van den in art. 57 gestelden termijn van drie jaren, desgewenscht reeds na 1½ jaar kan verzoeken om de eindafrekening. Dan behoeft niet gewacht te worden totdat het bankbestuur van meening is, dat alle renten definitief zijn vastgesteld, doch wordt terstond na het verstrijken van laatstgenoemden termijn de contante waarde van alle schadeloosstellingen berekend. Dit is derhalve niet anders dan eene vervroegde eindafrekening in het belang der betrokken vennootschappen en vereenigingen. Zij geldt alleen voor naamlooze vennootschappen of vereenigingen, die geen risico meer dragen. Ook voor deze zal derhalve de eindafrekening na 3 jaren plaats hebben, tenzij de naamlooze vennootschap of vereeniging er prijs op stelt haar reeds na 1½ jaar te doen geschieden.

Artikel LVII. Ontwerp.

Art. 58. Het artikel is thans zoodanig geredigeerd, dat ook bijstorting zal kunnen worden gevorderd.

Artikel XLIX.

Art. 61. Het wil ondergeteekende voorkomen, dat de voorgestelde regeling niet kan gezegd worden het verzwijgen van ongevallen in de hand te werken. Ongevallen, waarvoor geen geneeskundige hulp noodig is, zijn te onbeduidend om daarvan aangifte te eischen. In de praktijk pleegt die aangifte dan ook achterwege te blijven en die handelwijze vindt thans de wettelijke erkenning.

Wordt na een ongeval de getroffenene door een verbandmeester verbonden en is de behandeling met die eerste hulp geëindigd, dan behoeft van het ongeval geene aangifte te geschieden. Geneeskundige behandeling is dan immers niet noodig gebleken, terwijl de verleende hulp, als niet verleend door iemand, in het bezit van een artsdiploma en bevoegd om de praktijk uit te oefenen, niet als geneeskundige hulp is te beschouwen. Indien echter na de eerste hulp door den verbandmeester de getroffenene nadere behandeling noodig heeft, moet van het ongeval alsnog aangifte worden gedaan, ook wanneer die verdere behandeling door den verbandmeester wordt verleend, omdat alsdan kan worden aangenomen, dat de gevolgen van het ongeval geneeskundige hulp noodig hebben gemaakt.

Het aandeel van de risico-dragende organisaties in de administratiekosten wordt volgens de bestaande regeling berekend naar het aantal ongevallen. Mede in verband met het gevaar voor ongevallen-verzwijging, waartoe die regeling aanleiding

geeft, maakt haar vervanging door eene andere regeling een punt van overweging uit.

Het zoude praktisch geene aanbeveling verdienen een exemplaar der ongevalsangifte rechtstreeks te doen zenden aan den betrokken agent der bank, aangezien niet altijd aanstonds vaststaat, welke agent het onderzoek zal moeten leiden en heen en weer zenden der aangifte daarvan het gevolg zou kunnen zijn. Eene dergelijke bepaling moet echter ook daarom worden ontraden omdat deze voor de werkgevers en de geneeskundigen weer meer last zou kunnen veroorzaken. De Arbeidsinspectie moet zoo spoedig mogelijk de beschikking hebben over een exemplaar der aangifte, terwijl onverwijld toezending van een tweede exemplaar aan het bankbestuur evenmin achterwege kan blijven met het oog op de geneeskundige beoordeeling van het ongeval. Het zou dus noodig zijn te bepalen, dat de aangifte, in plaats van in tweevoud, in drievoud moet worden gedaan. En dit schijnt om bovengenoemde redenen niet gewenscht.

Artikel L. Ontwerp.

Art. 62. Het eerste lid heeft betrekking zoowel op mondelinge als op schriftelijke inlichtingen, zoodat het stellen van een termijn niet voor alle gevallen noodig is. In het tweede lid betreft het uitsluitend schriftelijke inlichtingen en is het stellen van een termijn noodzakelijk. Intusschen komt het ondergeteekende bij nadere overweging gewenscht voor in het eerste lid de mogelijkheid te openen van het stellen van een termijn. Het lid is mitsdien nader gewijzigd.

Voor zoover geen termijn is gesteld, hangt het oordeel over de vraag, of de gevraagde inlichting „tijdig” is verstrekt, af van den rechter, zoodat er naar de meening van ondergeteekende voldoende waarborg bestaat tegen willekeurige opvattingen.

Artikel LII. Ontwerp.

Art. 64. In de praktijk is tot dusver nog nooit gebruik gemaakt van het bij dit artikel den werkgever gegeven recht om deskundigen te doen aanwezig zijn. Er bestaat daarom naar de meening van ondergeteekende geen aanleiding dit recht thans ook aan den getroffenene te verleenen.

Artikel LIV. Ontwerp.

Art. 67. Met betrekking tot de redenen, welke ondergeteekende verhooging van het maximum bedrag der voorloopige rente op het volle loon van den getroffenene gewenscht doen voorkomen, moge worden verwezen naar de beantwoording in deze Memorie van de blijkens het Verslag bij art. 20 gemaakte opmerkingen.

Het opnemen van eene bepaling, waarbij het bestuur de bevoegdheid zou krijgen eene voorloopige rente ove een reeds afgesloten tijdperk te verhoogen, zoude er op nederkomen, dat van voorloopig toegekende renten te allen tijde bezwaar — zij het dan slechts bij het bankbestuur — zou kunnen worden ingediend. Voor de noodige rechtszekerheid ware dat niet gewenscht. Was de rente naar de meening van den getroffenene op een onjuist bedrag gesteld of met ingang van een te laten datum verleend, dan had hij daartegen in beroep kunnen komen. Door dat beroep na te laten heeft hij zelf de regeling als juist erkend.

Artikel LV. Ontwerp.

Art. 68. De nieuwe redactie stelt vooreerst buiten twijfel, dat na afloop van den fatalen termijn niet alleen een aanvraag om schadeloosstelling moet worden afgewezen, doch ook ambts-halve toekenning, zonder voorafgaande aanvraag, niet meer mogelijk is. Naar de letter der tegenwoordige redactie van het artikel zouden ook de nagelaten betrekkingen van een getroffenene binnen het jaar na het ongeval hunne aanvraag om schadeloosstelling moeten indienen, aan welken eisch niet kan worden voldaan ingeval de getroffenene is overleden na verloop van een

jaar na het ongeval. In zoodanig geval zouden de nagelaten betrekkingen derhalve niet-ontvankelijk in hunne aanvraag zijn, hetgeen onredelijk ware. De Centrale Raad van Beroep heeft dan ook het artikel aldus uitgelegd, dat de nagelaten betrekkingen met hunne aanvraag moeten opkomen binnen een jaar na het overlijden van den getroffen. De thans voorgestelde redactie geeft den noodigen wettelijken steun voor dien uitleg.

Het nieuwe artikel bedoelt voorts niet eene regeling te treffen voor het geval, behandeld op bladz. 68/69 van het Verslag der bank over 1914. Dit was ook niet noodig, aangezien er voor het bankbestuur geen bezwaar tegen bestond de in het Voorloopig Verslag aangehaalde uitspraak van den Centralen Raad van Beroep te volgen, hetgeen dan ook geschiedt.

De door enkele leden gewenschte toevoeging aan het onderhavige artikel acht ondergeteekende onnoodig en ongewenscht. Onnoodig, omdat in de praktijk reeds thans zooveel mogelijk wordt gewerkt in de in het Voorloopig Verslag gewenschte richting. Komt immers eene aanvraag in, waarbij alleen uitkeering wordt gevraagd, dan wordt vanwege het bankbestuur aan den getroffen een formulier ter invulling en onderteekening toegezonden, waarbij ook geneeskundige behandeling wordt verzocht. De toevoeging is voorts ongewenscht, omdat zij ten gevolge zou hebben, dat op elke aanvraag ten aanzien van iedere in de wet genoemde schadeloosstelling, welke in het concrete geval niet kan worden toegekend, afwijzend zou moeten worden beschikt, dus ook van die schadeloosstellingen, waarvan in het bepaalde geval geen sprake zou kunnen zijn, als b.v. de vakopleiding, bedoeld bij art. 27a; de verhooging der rente tot 100 %, bedoeld bij art. 21a, enz.

Artikel LVII. Ontwerp.

Art. 70. Bij het bestaande stelsel der wet, waarbij risico-overdracht en het zelf dragen van het risico der verzekering is toegelaten, behooren de risico-dragende instellingen en de eigen-risico dragende werkgever in de gelegenheid te zijn eene beslissing uit te lokken over de vraag of niet in den toestand van een voor haar, onderscheidenlijk zijn, risico verzekerden arbeider eene zoodanige verbetering is ingetreden, dat tot verlaging of beëindiging der rente kan worden overgegaan. De in het Voorloopig Verslag daartegen aangevoerde bedenkingen schijnen ondergeteekende overdreven toe, aangezien immers de beslissing, of de rente zal worden verlaagd of beëindigd, berust bij het bankbestuur en in beroep bij den rechter.

Art. 70. 1ste lid. De nieuwe redactie, welke overigens ontleend is aan het thans ingetrokken ontwerp tot herziening der Ongevallenwet 1901 (Zitting 1910—1911 n°. 272), schijnt juist.

2de lid. De praktische bezwaren verbonden aan eene onvaste jurisprudentie schenen ondergeteekende zoodanig op den voorgrond te staan, dat nadere uiteenzetting van die bezwaren onnoodig voorkwam. In verband met de in het Verslag op dat punt gestelde vraag worde thans aangeteekend, dat door eene onvaste jurisprudentie de rechtszekerheid in het gedrang komt. De vraag of eene rente tal van jaren kan terugwerken, dan wel eerst kan ingaan op den dag, waarop het recht op die rente erkend of waarop de rente gevraagd wordt, kan voor den belanghebbenden van groote geldelijke beteekenis zijn. Het antwoord op die vraag kan niet aan het wisselend inzicht van den rechter worden overgelaten, doch behoort door den wetgever in de wet zelve geregeld te worden.

De in het ontwerp gekozen oplossing is naar de meening van ondergeteekende billijk. Daaraan doet niet af de omstandigheid, dat bij de bestaande jurisprudentie in bepaalde gevallen de belanghebbende in voordeeler positie werd gesteld dan thans het geval zal zijn. Indien de belanghebbende bij het bekend worden van feiten of omstandigheden, die zijn aanspraak op rente of op eene hoogere rente aantoonen, die rente zal moeten ontvangen met ingang van den dag, waarop hij blijkt op die rente of die hoogere rente aanspraak te hebben, dan

zoude ook in het omgekeerde geval de beëindiging of de vermindering der rente moeten teruggaan tot den dag, waarop de belanghebbende blijkt geen aanspraak te hebben gehad op de rente of op de hoogere rente. In dat geval laat de jurisprudentie echter de nieuwe beslissing niet tot dien dag terugwerken. De voorgestelde redactie geeft thans voor beide gevallen eene uniforme regeling.

Naar het ondergeteekende wil voorkomen bestaat er geen strijd tusschen deze bepaling en die van art. 68, 1ste lid. In de beide gevallen, welke in het Voorloopig Verslag worden onderscheiden, zal immers den belanghebbende de rente worden toegekend met ingang van den dag, waarop de nieuwe feiten of omstandigheden zijn bekend geworden.

Dat bij verergering van den toestand eene verhooging der rente ingaat op den dag waarop die verergering is ingetreden, schijnt niet zoo vanzelfsprekend als blijktens het Voorloopig Verslag wordt gemeend. Te verdedigen ware immers ook eene regeling, waarbij de verhooging der rente eerst zou ingaan op den dag, waarop die verhooging werd aangevraagd. Voor zooveel betreft de verlaging der rente zou inderdaad doelloos zijn een onderzoek naar de vraag of die verlaging wellicht niet op een vroegeren dag had moeten ingaan. Vertrouwd mag hier worden op verstandige wetstoepassing.

Ondergeteekende kan niet inzien waarom de uitdrukking „moet geacht worden te zijn ingegaan” in eene wetsbepaling niet zoude thuisbehooren. De toestand van een getroffen verandert meestal niet plotseling op een bepaalden dag, maar wordt langzamerhand beter of slechter. Hij, die de mate van ongeschiktheid heeft te schatten, zal dus hebben uit te maken op welken dag de toestand geacht kan worden een zoodanig beeld te vertoonen, dat van een bepaalde verandering kan worden gesproken.

Artikel LXI. Ontwerp.

Art. nieuw 74a. Het komt ondergeteekende gewenscht voor, dat, wanneer een rente eenmaal is afgekocht, de zaak als afgedaan wordt beschouwd en de bank geen verdere relatie met den getroffen behoeft te onderhouden.

Artikel LXV. Ontwerp.

Art. 79. De in het Voorloopig Verslag bedoelde fout in den tekst der wet is verbeterd.

In de praktijk is niet gebleken van de behoefte aan verlenging van den beroepstermijn. De termijn van rechtsonzekerheid zou bovendien door verlenging onnoodig vergroot worden. Eene bepaling, volgens welke alleen de werkgever van den getroffen arbeider in beroep kan komen, zou, naar ondergeteekende meent, niet de door de leden, die zoodanige bepaling voorstonden, gewenschte verandering brengen. De risico-dragende organisaties zouden immers in hare contracten met de bij haar aangesloten werkgevers slechts de bepaling hebben op te nemen, dat ingeval door haar het instellen van beroep wenschelijk wordt geacht, de werkgever verplicht zou zijn in beroep te komen.

Artikel LXVII. Ontwerp.

Art. nieuw 81a. Financiële scheiding tusschen de vrijwillige verzekering der werkgevers en de verzekering der werklieden komt ook den Wiskundigen Adviseur der Rijksverzekeringsbank, wiens gevoelen ondergeteekende op dit punt heeft ingewonnen, onnoodig voor. Nadeelige gevolgen van een mogelijk, maar niet waarschijnlijk toestroomen van te veel ongunstige risico's, welke de statistiek zal openbaren, kunnen worden opgeheven door een wijziging van het tarief.

Met de verwijzing op blz. 26 der Toelichting naar het tweede lid van art. 93, wordt bedoeld, dat de werkgevers, die eene vrijwillige verzekering zullen sluiten, mede zullen profiteeren van de Staatsbijdrage in de administratiekosten der bank.

Artikel LXVIII. Ontwerp.

Art. 82. Hoewel de functie van de agenten der bank ongetwijfeld in geen enkel opzicht gelijk op die van agenten van particuliere verzekeringsmaatschappijen, bestaat er niettemin geen reden waarom deze titel thans zou zijn te wijzigen. In elk geval zou het geene verbetering zijn te spreken van inspecteurs en controleurs, aangezien de wezenlijke beteekenis van het ambt, gelijk dat zich heeft ontwikkeld, is het uitvoeren van opdrachten, den betrokken ambtenaren van wege het bankbestuur verstrekt. Aan dat wezen beantwoordt de titel „agent”. Het is ondergeteekende voorts niet gebleken, dat deze titel over het algemeen bij het publiek misverstand zou kweeken.

Artikel LXIX. Ontwerp.

Art. 86. De bedoeling van het onderhavige artikel is allereerst om aan het bankbestuur een ruggesteun te geven bij het nemen van beslissingen. In verband met de opheffing der plaatselijke commissiën kwam het ondergeteekende echter gewenscht voor de mogelijkheid open te houden om, wanneer het eene principieele kwestie betreft, een rechterlijke uitspraak in het belang der wet te verkrijgen.

Ondergeteekende heeft er geen bezwaar tegen te volstaan met berechting uitsluitend door den Centralen Raad van Beroep. Het artikel is derhalve in dien geest gewijzigd.

Inderdaad zal de Centrale Raad van Beroep de zaak op de gewone wijze behandelen en dus moeten beginnen de feiten vast te stellen. De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat de rechter andere feiten als vaststaande aanneemt dan het bankbestuur en dat van een principieele uitspraak geen sprake is. Een zoodanig geval zal zich echter wel zelden voordoen, daar het bankbestuur uitteraard er wel voor zal zorgdragen, dat de zaak, waarin eene principieele uitspraak wordt gewenscht geacht, geen feitelijke moeilijkheden oplevert, welke van overwegend belang zijn met betrekking tot de betrokken rechtsvraag.

Bij het ontwerpen van de onderhavige bepaling is het niet aan de aandacht van ondergeteekende ontgaan, dat de groote meerderheid van de beslissingen, genomen krachtens de Ongevallenwet 1901, slechts een tijdelijke werking hebben en over dezelfde zaak verschillende beslissingen achtereenvolgens kunnen worden genomen. De op het hier bedoelde beroep gewezen uitspraak heeft dan ook uitsluitend betrekking op de beslissing, waartegen het beroep is ingesteld. Op die beslissing heeft de gewezen uitspraak geen invloed. Zij heeft trouwens evenmin invloed op later genomen beslissingen. Alleen is het mogelijk, dat als gevolg van de gewezen uitspraak het bankbestuur bij eene nadere beslissing afwijkt van eene ter zake b.v. van het zelfde ongeval genomen vroegere beslissing. Maar die bevoegdheid bezit het bankbestuur ook thans reeds. In het voorbeeld, dat in het verslag wordt gegeven, zal het bankbestuur ongetwijfeld geene verdere schadeloosstellingen toekennen, aangezien immers de Centrale Raad van Beroep het geëischte verband tusschen het ongeval en de bedrijfsuitoefening heeft ontkend.

Niettegenstaande het vorenstaande kan derhalve met recht worden gezegd, dat uit de krachtens dit artikel gegeven uitspraak geene nadeelige gevolgen voor de belanghebbende kunnen voortvloeien, mits slechts in het oog worde gehouden, dat naar de rechtspraak van den Centralen Raad van Beroep het bankbestuur, behoudens de gevallen, waarin de wet anders bepaalt (b.v. art. 70), bij het nemen van eene nieuwe beslissing niet gebonden is aan hetgeen door dat bestuur bij eene vroegere beslissing werd beslist.

Artikel LXXX. Ontwerp.

Art. 114 a. Ondergeteekende blijft op het behoud van dit artikel prijs stellen, aangezien daardoor de gelegenheid wordt

gegeven om zoo noodig reeds thans de Raden van Arbeid te laten medewerken bij de uitvoering der Ongevallenwet.

Het artikel is nog aangevuld in verband met de vrijwillige ongevallenverzekering van den werkgever.

Artikel LXXXII. Ontwerp.

Met de woorden „en vóór dat tijdstip wegens het ongeval geen schadeloosstelling was toegekend of geweigerd” wordt bedoeld op den datum der beslissing, genomen door het bankbestuur. Bij de toepassing van deze bepaling zal dus, indien tegen de beslissing beroep is ingesteld, niet de datum der uitspraak van den rechter, doch die van de bestuursbeslissing maatgevend zijn. Ten einde elken twijfel af te snijden zijn thans ingevoegd de woorden „door het bestuur der bank”.

Artikel LXXXIX. Ontwerp.

Vierde lid. De in dit lid genoemde artikelen vormen eene uitbreiding van de verzekering, zoodat het logisch schijnt ten aanzien van hun inwerkingtreden hetzelfde te bepalen, wat in de beide voorgaande leden bepaald wordt ten aanzien van bedrijven, die thans ingevolge de voorgestelde wijziging van art. 10 verzekeringsplichtig worden.

Eene overgangsbepaling, als hier in het Voorloopig Verslag wordt voorgesteld, acht ondergeteekende onuitvoerbaar.

Het zou niet mogelijk zijn alle hierbedoelde ongevallen van 1903 af op te sporen, afgezien nog van de bezwaren, om van ongevallen, die jaren geleden hebben plaats gehad, het feitenmateriaal vast te stellen, dat het bankbestuur noodig zou hebben om te kunnen beoordeelen of schadeloosstelling kan worden toegekend, daar in vele gevallen werkgever, getuigen, enz., niet meer gehoord zouden kunnen worden.

Zou men de terugwerkende kracht beperken tot hen, die indertijd zijn afgewezen, dan zou naar de meening van ondergeteekende een groote onbillijkheid worden begaan. Dikwijls toch is een beslissing gevraagd door een onkundige, terwijl zij, die beter op de hoogte waren, zwegen, omdat zij wisten geen aanspraak op schadeloosstelling te hebben.

Ten aanzien van eenige artikelen van de Nota van Wijzigingen wordt nog het volgende opgemerkt:

ad art. II. Het lijkt ondergeteekende gewenscht de bepaling van art. 6 der Invaliditeitswet over te nemen om te voorkomen, dat bij de uitvoering der verzekeringswetten verschillend wordt beslist over de vraag, of fooien al dan niet behooren te worden beschouwd als deel uit te maken van het loon.

ad art. IX. Het voorstel om den eisch van adviseering der dienstbrieven te laten vervallen houdt verband met het verzoek van den Minister van Waterstaat om de posterijen zooveel mogelijk te ontlasten.

ad art. XVIII en art. XXVII. De nieuw voorgestelde bepalingen vloeien voort uit het bepaalde onder art. IX. Tegen den kwaadwilligen werkgever behoort gewaakt te worden, die zich aan premiebetaling zou willen onttrekken door de bewering geen beslissing of aanmaning te hebben ontvangen; er dient evenwel rekening te worden gehouden met de mogelijkheid, dat een stuk door de post niet of niet tijdig is bezorgd. Het recht van beroep moet derhalve in sommige gevallen blijven bestaan ondanks het verstrijken van den fatalen termijn.

De Minister van Arbeid,

AALBERSE.

BIJLAGE VAN DE MEMORIE VAN ANTWOORD.

Het betoog, vervat in de eerste alinea van bladz. 18 van het Voorloopig Verslag betreffende het wetsontwerp tot herziening der Ongevallenwet 1901 gaat uit van een in hoofdzaak juist inzicht in de geaardheid van het risico der Ongevallenverzekering. Dat niettemin de uitkomst van dat betoog niet zonder reserve mag worden aanvaard, volgt reeds uit het feit, dat niet elke 5-jaarlijksche tariefherziening de als onvermijdelijk voorgestelde verhooging heeft gebracht. Klaarblijkelijk hebben zij, die de bedoelde opmerking in het Voorloopig Verslag maakten, dus niet alle omstandigheden juist of volledig in rekening gebracht. Men komt namelijk tot de door hen gegeven voorstelling slechts, indien men buiten beschouwing laat de veranderlijkheid van het risico en de materiele en moreele remmen, welke verhinderen, dat het commercieele belang snel en zonder rest in daden uitdrukking vindt.

De vraag, welke de gevolgen zullen zijn van het financieele stelsel der Ongevallenwet 1901, is dus mijns inziens in het Voorloopig Verslag opgelost onder vereenvoudigende onderstellingen. De uitkomst van het betoog is dientengevolge slechts voorwaardelijk juist; ze mist het karakter van noodzakelijkheid en is minder een wet dan een „strekking”. Ook in dezen meer beperkten zin acht ik haar belangrijk.

Mij wordt in verband met de bovenbedoelde plaats uit het Voorloopig Verslag een critische beschouwing van het financieele stelsel der Ongevallenwet gevraagd en mededeeling van de in hetzelfde verband wenschelijk te noemen technische wijzigingen. Om aan het tweede gedeelte van deze opdracht te kunnen voldoen, moet worden onderzocht onder welke omstandigheden het in het Voorloopig Verslag ontworpen beeld werkelijkheid zou kunnen worden en welke nadeelen daaraan zouden zijn verbonden. Een goede schrede in deze richting zou al gedaan zijn, als kon worden verklaard, waarom de in het Verslag gevreesde gang van zaken achterwege bleef, en het antwoord op die vraag is althans te benaderen.

Men gaat in het Voorloopig Verslag uit van de wetenschap, dat het financieele risico der verzekering van invalidenrenten onder overigens gelijke omstandigheden met den leeftijd sterk toeneemt, dat de geldelijke gevolgen van doodelijke ongevallen alleen zwaar wegen ten aanzien van gehuwde mannelijke werklieden en dat het gevaar voor zulke ongevallen stijgt met klimmenden leeftijd.

Buiten deze heeft men ter bepaling der grootte van het risico eener onderneming niet veel aangrijpingspunten. Men zou nog kunnen stellen, dat — wederom onder overigens gelijke omstandigheden — de zorg voor beveiliging tegen ongeval en voor beperking van de financieele gevolgen van voorgekomen ongevallen, kenmerk van het risico is, naar het aantal der ondernemingen, welke in dit opzicht ver van den norm afwijken, is te gering om aan een dergelijk kenmerk groote praktische beteekenis toe te kennen. Hoe men overigens de verzekeringsplichtige ondernemingen in groepen wil verdeelen, steeds zal men in de statistieken dier groepen risicoverschillen aan den dag zien komen, die door de drie reeds genoemde kenmerken niet te verklaren zijn. De Ongevallenwet hecht

groote waarde aan het bedrijf als kenmerk van het risico. Ongetwijfeld wijzen de statistieken der naar bedrijven gegroepeerde ondernemingen groote risicoverschillen aan, maar herhaalde malen trof men even belangrijke verschillen aan tusschen de deelen van een op willekeurigen grondslag onderverdeeld bedrijf.

Men kan dus stellen, dat in den regel het risico van een onderneming onbepaald en dientengevolge onbepaalbaar is. De uitzondering vormt slechts de onderneming, die zoo groot is, dat het mogelijk wordt een oordeel over het risico te gronden op een statistiek, uitsluitend die onderneming betreffende. Men kan het risico van een niet zeer groote onderneming in een bepaalden tijd slechts practisch definieeren als de verhouding van de verzekeringslasten tot het loon, berekend over een groote groep gelijksoortige ondernemingen. Maar naar gelang men de te beoordeelen onderneming nu rangschikt in verschillende groepen gelijksoortig geachte ondernemingen, zal telkens een andere waarde van het risico gevonden worden, zoodat het risico terecht nog onbepaald kon worden genoemd. Er is nog geen bevredigende theorie van het risico der Ongevallenverzekering.

Om in de heterogene massa der in eenzelfde klasse ingedeelde nl. tot eenzelfde bedrijf behoorende ondernemingen een ruwe onderverdeling naar het risico te maken in dien zin, dat a priori te vermoeden is in welke groep dit gemiddeld het grootst zal zijn, heeft men dus slechts weinige criteria ter beschikking en de voornaamste hiervan zijn: de samenstelling van het personeel naar geslacht, leeftijd en burgerlijken staat, de veiligheidstoestand en voor alles — indien deze beschikbaar is — de statistiek. De laatste geeft, lang voor er een voldoende grondslag voor indeeling in mag worden gezien, reeds gelegenheid om met redelijke waarschijnlijkheid te beoordeelen of het risico boven of beneden het gemiddelde der groep zal gelegen zijn en kan dus worden gebezigd om groepen af te scheiden, waarvan de verzekering gemiddeld vermoedelijk tot verlies zal leiden.

Dat het practisch mogelijk is onder de tot één bedrijf behoorende ondernemingen met eenvoudige middelen groepen met hooger dan gemiddeld risico te onderscheiden, wordt implicite erkend o.a. in het Oostenrijksche „Regierungsprogramm” van 1904 (bladz. 163) en in de critiek op dat „Programm” van Prof. Em. Czuber (Amtl. Nachr. 1907 bladz. 313). In een „Theorie mathématique des assurances” van Richard en Petit, die ook de ongevallenverzekering behandelt, wordt medegedeeld, dat vele Fransche maatschappijen van verzekering tot dit doel het ongetwijfeld radicale middel toepassen, al die verzekeringscontracten op te zeggen, waarop meer aan schadeloosstelling werd betaald dan het bedrag der premiën. Zelf doen de schrijvers een redelijker en misschien ook doeltreffender middel aan de hand.

De gedachtengang van het Voorloopig Verslag is nu klaarblijkelijk de volgende: Indien het zoo gemakkelijk is een groep van gemiddeld meer gevaarlijke ondernemingen te onderscheiden, als het groote ondernemingen zijn aan de statistiek, als het kleinere zijn aan de samenstelling van het personeel, naar

geslacht, leeftijd en burgerlijken staat, en de Rijksverzekeringsbank binnen de beschikbare ruimte der gevarenklasse geen voldoende premie of om andere redenen geen vrijheid vindt om de betrokken ondernemingen voldoende te belasten, dan moet ook worden verwacht, dat de bijzondere verzekeringsinstellingen zich van het verzekeren der tot die groep behorende ondernemingen zullen onthouden, of wel dat zij er zich althans spoedig van zullen ontdoen. Maar dan zal ook even spoedig het tarief van de Rijksverzekeringsbank — als het aanvankelijk het risico dekte — onvoldoende worden. Wordt bij herziening der indeeling als maatstaf aangelegd de ervaring der Rijksverzekeringsbank, dan moet derhalve tariefverhoging als noodzakelijk begrepen worden. Op dat verhoogde niveau wordt dan wederom de meest gunstige groep begeerenswaardig materiaal voor de bijzondere instellingen en herhaalt zich voor een tweede en derde maal hetzelfde spel.

Het is duidelijk, dat het onderstelde mechanisme aan den gang zou moeten worden gebracht en gehouden door een scherpe, zeer diligente en goed bewerkte concurrentie. Eenerzijds moet een onbeperkte geneigdheid bestaan om nieuwe verzekeringen op te zoeken en af te sluiten, anderzijds de onbelemmerde wil om ongunstig schijnende risico's uit te stooten. De laatste voorwaarde zal vermoedelijk vervuld zijn geweest, de eerste zeker niet. Er is een groote groep van ondernemingen, waarvoor het bijzonder verzekeringsbedrijf zich niet of te nauwernood interesseert: het kleinbedrijf en kleine middelbedrijf. Terecht stelt het Voorloopig Verslag dan ook, dat van een gang van zaken als daar wordt voorzien, de kleine middenstand de dupe zou worden.

Van meer invloed echter dan de beperkte geneigdheid om nieuwe verzekerden op te nemen was een andere omstandigheid: gedurende de laatste tariefperiodes was het tarief der Rijksverzekeringsbank als geheel beschouwd zooveel te hoog, dat het geheel overbodig was bijzondere hulpmiddelen aan te wenden om een gunstige verzekeringsstof uit te zoeken. De ruimheid van het tarief der Rijksverzekeringsbank in de laatste 10 jaren was slechts ten deele toevallig. De tarieven van 1909 en 1914 zijn, wel is waar met inachtneming van de noodzakelijke voorzichtigheid, nog berekend naar de vermoedelijke behoefte. Het is wel niet geheel juist, dat de premien alle zouden zijn gebaseerd op de uitkomsten der bij de bank aangesloten ondernemingen; in sommige gevallen, nl. als de ervaring der bank gunstiger was geweest dan de gemiddelde, werd die hogere gemiddelde uitkomst als grondslag van indeeling genomen, maar aan deze omstandigheid kunnen de zeer groote winsten, welke de verzekering afwierp, toch niet toegeschreven worden. De werkelijke oorzaak is gelegen in de onverwachte dalende beweging van het risico. Men heeft tot voor eenige jaren nagelaten om de eenmaal herziene tarieven in verband met hetgeen later aangaande het verloop van het risico bekend werd, te corrigeeren en vond daartoe gereede aanleiding in het destijds bestaande tekort.

Het is bekend, dat dientengevolge in 10 jaar tijds een tekort van millioenen in een overschot van millioenen werd omgezet. Het verslag der Commissie tot het instellen van een onderzoek naar de resultaten der risico-overdracht ziet hierin (bladz. 21) het overtuigend bewijs, dat de bank in concurrentie met de risico-overdracht, niet noodwendig slechte uitkomsten behoeft te boeken. Hiermede is — mijns inziens — deze merkwaardige uitkomst niet voldoende gewaardeerd. Het verslag schrijft haar toe aan het voorzichtig financieel beleid (de indeeling op den grondslag der eigen ervaring, de tusschentijdsche correcties en de indeeling van groote ondernemingen op statistischen grondslag), maar dat beleid zou de vermeerdering van het deficit niet voorkomen hebben als het risico in plaats van een dalend een stijgend beloop had gevolgd. Er is echter nog een andere zijde aan dezelfde delging van het tekort, die in het tegenwoordig verband aandacht verdient. In de eerste wetenschappelijke balans is aangetoond, dat nagenoeg het geheele toenmalig tekort was toe te schrijven aan twee oorzaken:

1°. het verlies wegens te geringe vergoeding van admini-

stratiekosten over niet bij de bank aangesloten risico's (rond 1,2 millioen);

2°. het tekort op de verzekering van het bedrijf van laden en lossen van schepen (rond 2,5 millioen). Deze tekorten zijn thans aangezuiverd en door de bijzondere organisatie van het financieel systeem der wet hebben de beide groepen werkgemers, wier te geringe belasting met administratiekosten en premie de deficits veroorzaakte, daartoe niets bijgedragen. Want nagenoeg zonder uitzondering hebben de ondernemingen, waarin het bedrijf van laden en lossen van schepen wordt uitgeoefend, na de eerste algemeene tariefwijziging, hun verzekering van de Rijksverzekeringsbank naar een bijzondere verzekeringsinstelling overgebracht. Niet tengevolge van een, het kleinbedrijf eigen, hooger dan gemiddeld risico is derhalve de kleine middenstand gedupceerd, maar ze is belast met de dekking van een bedrag van rond 4 millioen gulden, dat in de eerste tariefperiode door meerendeels tot het grootbedrijf behorende ondernemingsgroepen te weinig werd betaald.

Een tijdvak van dalend risico en te hooge tarieven geeft geen goede gelegenheid om de werking van het financieele stelsel der wet te beoordeelen. De ervaring leert slechts, dat onder deze omstandigheden de portefeuille der Rijksverzekeringsbank snel afneemt tot een zeker verzadigingspunt is bereikt, waarbij — naar het schijnt — de aspiraties der bijzondere instellingen zijn bevredigd. Voor een bestudeering van de werking van het stelsel in een tijdvak van stijgend risico of in een tijdvak, waarin het gelukt het tarief met het risico in evenwicht te houden, is nog geen goed materiaal beschikbaar. De ervaring der eerste tariefperiode is daartoe niet bruikbaar. Het bedrijf der Rijksverzekeringsbank had destijds nog geen betrouwbaren grondslag en er bestond ook nog geen klaarheid ten aanzien van de bedoeling der wetsartikelen, die het financieel stelsel vastleggen. Thans staat vast, dat het tarief en de classificatie er op moeten gericht zijn, het risico van de bank te dekken, hoezeer dit ook van het gemiddelde moge afwijken en dat te dien einde in het tarief elke technisch geïndiceerde onderscheiding en zelfs de individueele afwijking van de normale classificatie geoorloofd is. Het verslag der bovengenoemde commissie stelt op bladz. 23, dat het bestuur der bank aan de mogelijkheid van een onbeperkte differentieering van het tarief vrijwillig een grens heeft gesteld, in zoverre het zich voornam de gevolgen van abnormale samenstelling van het personeel naar leeftijd en burgerlijken staat bij de indeeling buiten beschouwing te laten. Daartegenover staat echter vast, dat de Centrale Raad van Beroep van meening is, dat er voor die handelwijze geen grond bestaat (uitspraak van 3 December 1909 D n°. 3643).

Buitendien beschikt de bank thans over het theoretisch en statistisch apparaat om het beloop van het risico snel te volgen en het behoort dus niet tot de onmogelijkheden een tarief samen te stellen, dat niet meer dan de behoefte dekt.

Een derde punt van belang voor komende situaties is, dat door de reeds tot stand gebrachte wijzigingen in de onderscheiding der risico's en door de ingevoerde methode der indeeling van ondernemingen met inachtneming van haar statistiek, de marge tusschen de uitkomsten der verzekeringen bij de Rijksverzekeringsbank en die bij de overige dragers van risico, niet groot meer is. Dientengevolge zal een tarief, dat de bij de bank aangesloten risico's zonder overschot dekt, geen ruime, misschien zelfs wel een onvoldoende marge aanbieden om het bedrijf van den bijzonderen risicodragers financieel voordelig te doen schijnen.

Het is in allen gevalle waarschijnlijk, dat de mogelijke en welhaast onvermijdelijke belangrijke verlaging van het tarief ingrijpende veranderingen zal ten gevolge hebben in de verdeling der ondernemingen over de voornaamste risicodragers.

Onder zulke omstandigheden ontstaat voor de bijzondere instellingen eerst de aanleiding tot scherpe concurrentie, waarvan hiervoor sprake was en daarmede de aanleiding om met grooter zorgvuldigheid te overwegen, langs welken weg men zijn positie verbeteren kan. Het is niet onmogelijk, dat dan

het beeld, in het Voorloopig Verslag ontworpen, door de werkelijkheid meer benaderd zal worden dan thans. De Rijksverzekeringsbank zat dan steeds verder worden gedrongen op den weg naar verdere detaillering van haar tarief en classificatie en het laat zich vooraf niet voorspellen of die detaillering altijd zal kunnen afzien van de uit een oogpunt van risico meer of minder gunstige personeelssamenstelling. Natuurlijk is ook een andere gang van zaken niet uitgesloten; niet onmogelijk is bijvoorbeeld, dat de risico-overdracht zich meer zal gaan beperken tot de verzekering van de grootindustrie op welker verzekerings-resultaten verschillen in de persoonlijke factoren veelal minder invloed uitoefenen dan andere omstandigheden.

Om uit te kunnen maken, welke wijzigingen in het financieele stelsel der wet in het voorafgaande wenschelijk zijn gebleken, moet worden uitgegaan van een bepaalde waardeering der medegedeelde feiten en gestelde mogelijkheden. Ik meen, dat algemeen zal worden erkend, dat een zoo ver doorgevoerde differentieering van risico's, dat de samenstelling van het personeel van middelgrote en kleine ondernemingen op de premievaststelling merkbaren invloed zou krijgen, ongewenscht is. Maar ook afgezien hiervan schijnt mij de grens, waarbij het individualiseeren en differentieeren bij de indeeling ophoudt billijk te zijn, ten gevolge van de concurrentie der bijzondere instellingen reeds thans ver overschreden. Afgezien van de dwingende redenen, die voor de Rijksverzekeringsbank voortvloeien uit haar zorg voor een sluitend financieel beheer, schijnt het moeilijk de billijkheid of het nut te begrijpen van een regeling, die ten gevolge heeft, dat van twee ondernemingen, waarin eenzelfde bedrijf wordt uitgeoefend en die beide aan redelijke eischen, wat de beveiliging betreft, voldoen, de eene zwaarder wordt getroffen door de lasten der sociale wetgeving dan de andere. Men kan begrijpen, dat een in groote trekken gehandhaafd verband tusschen de *gemiddelde* verzekeringslasten en de van een *bedrijf* te vorderen premie redelijk en zelfs wenschelijk is; ook dat een matige verhooging of verlaging dier premie aan den ondernemer een nuttigen prikkel kan geven tot het in 't leven roepen van gewenschte veiligheidsmaatregelen. Maar ongewenscht, mogelijkerwijze zelfs schadelijk moet het voorkomen, dat de ondernemer in de gemeente A meer voor de ongevallenverzekering zal betalen dan zijn collega te B, alleen omdat hij in A woont en zijn bedrijf uitoefent of omdat concurrentie en verzekeringspraktijk tot eenige andere even specieuze onderscheiding tusschen beider bedrijf dwongen. Ongewenscht schijnt voorts de onvoldoende aanpassing van het financieel stelsel der wet aan de geaardheid van het risico, in het bijzonder aan de veranderlijkheid daarvan, omdat dit tot noodzakelijk gevolg heeft die onzekerheid van bedrijf, welke tot overschotten of tot tekorten leiden moet. Tot overschotten, die a posteriori bewijzen, dat een te groote last werd opgelegd, tot tekorten, die — zooals gebleken is — kunnen worden verhaald op anderen en minder draagkrachtigen dan die ze veroorzaakten.

Uitgaande van het eerste gezichtspunt, volgens hetwelk overmatige verschillen in de premie-belasting van tot een zelfde bedrijf behorende ondernemingen vermeden zouden moeten worden, zal men besluiten, dat op de ondernemingen, aangesloten bij de Rijksverzekeringsbank geen grooter noch een geringer deel van de totale verzekeringslasten van dat bedrijf behoort te drukken, dan overeenstemt met het gedeelte, dat het door

haar verloonde bedrag van het totale loon in hetzelfde bedrijf uitmaakt. Onder het premiestelsel zou dat beteekenen de in het Voorloopig Verslag aanbevolen indeeling van elk bedrijf op grond van de som der ervaringen van Rijksverzekeringsbank en risico-overdracht, onder het stelsel van den omslag der kapitaalwaarden, den omslag van het bedoelde evenredig deel der totale lasten naar den maatstaf van het loon en het gevarencijfer. Als noodzakelijk complement zou deze maatregel moeten worden aangevuld met de aanwijzing van de middelen, waaruit een eventueel tekort zou moeten worden gedekt, respectievelijk van de kas, waarin een overschot zou moeten vloeien. Een voorbeeld van een dergelijke regeling geeft art. 43 der Invaliditeitswet, dat een geheel analoge situatie regelt. In denzelfden gedachtengang zou passen een aanzienlijke beperking van het aantal onderscheiden bedrijven en loonklassen en een toewijzing van gevarencijfers binnen de voorgeschreven klasse, uitsluitend op grond van het advies van den bevoegden veiligheidsingenieur, met uitsluiting van alle verband met de statistiek der individueele onderneming.

Het tweede der beide in dit verband ontwikkelde gezichtspunten moet leiden tot de aanbeveling van het stelsel van den omslag der kapitaalwaarden, waarover het niet noodig schijnt hier meer te zeggen. Binnen het kader van het premiestelsel is geen radicale oplossing mogelijk. Wil men echter niet verder gaan dan, met behoud van het premiestelsel te voorkomen, dat nogmaals een belangrijk lastenbedrag langs den omweg van het financieele stelsel der Ongevallenverzekering van de draagkrachtige grootindustrie op het klein — en middelbedrijf zou worden overgebracht, dan zou een verruiming van het voorschrift van artikel 90 der Ongevallenwet reeds kunnen helpen. In plaats van de tegenwoordige practisch weinig beteekenende aansprakelijkheid, zou namelijk kunnen treden de verplichting tot onmiddellijke dekking van deficits, zoodra deze zich voordoen.

Aanvaardt men de uit de tegenwoordige regeling in verband met het instituut der risico-overdracht voortvloeiende progressieve differentieering der indeeling als een billijk en op zichzelf gewenscht verschijnsel en begrijpt men dus ook het premiestelsel als de gewenschte ontwikkelingsvoorwaarde voor dat classificatiesysteem, dan is het noodig, dat het thans nog op monopolie ingestelde financieel systeem der wet op andere wijze aan het karakter van het risico wordt aangepast. Dan zal nl. de verzekering door de Rijksverzekeringsbank moeten bedreven worden in volle concurrentie met de bijzondere instellingen en zal dus de bank ook dezelfde mate van vrijheid noodig hebben als deze. Dan moeten zoo weinig en zoo elastisch mogelijke voorschriften betreffende de inrichting van tarief en classificatie in de wet gegeven worden, dan zou de toepassing van tarief en classificatie onttrokken behooren te worden aan de belemmerende jurisdictie van de essentieel ondeskundige en voor de gestie der bank niet verantwoordelijke beroepsrechters en zou een gemakkelijk te hanteeren en zoo ruim mogelijke bevoegdheid moeten worden gegeven om van de normale indeeling af te wijken en om het tarief en de classificatie ook tusschentijds en partieel te wijzigen.

De wiskundige adviseur der Rijksverzekeringsbank,

K. LINDNER.